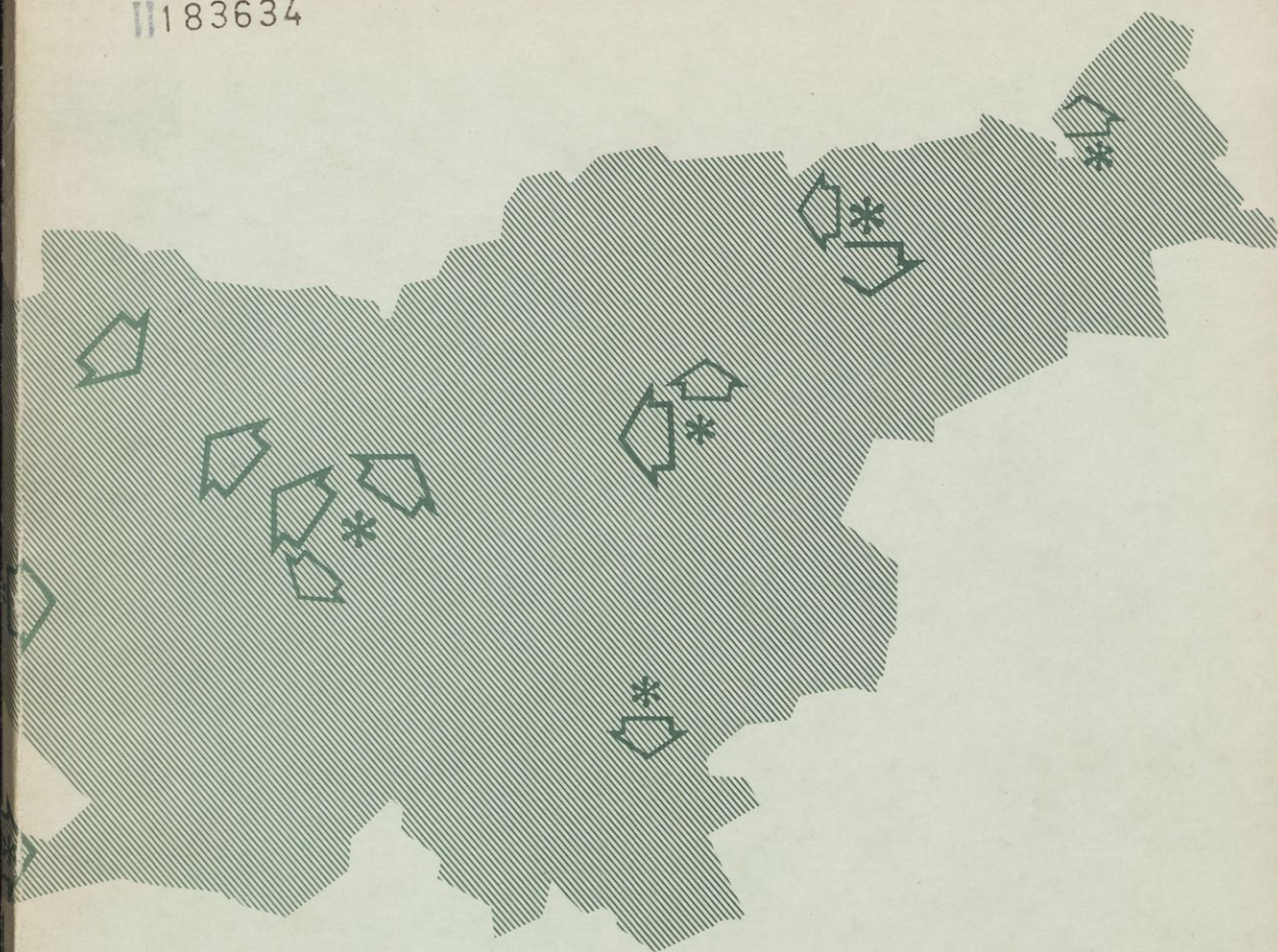

1183634

Socialistična republika Slovenija
Republiški sekretariat za urbanizem

B i r o za regionalno prostorsko planiranje

Ljubljana 1971

Privedil: Demografski inštitut - Raziskovalni center Ekonomske
fakultete RCEF Univerze v Ljubljani

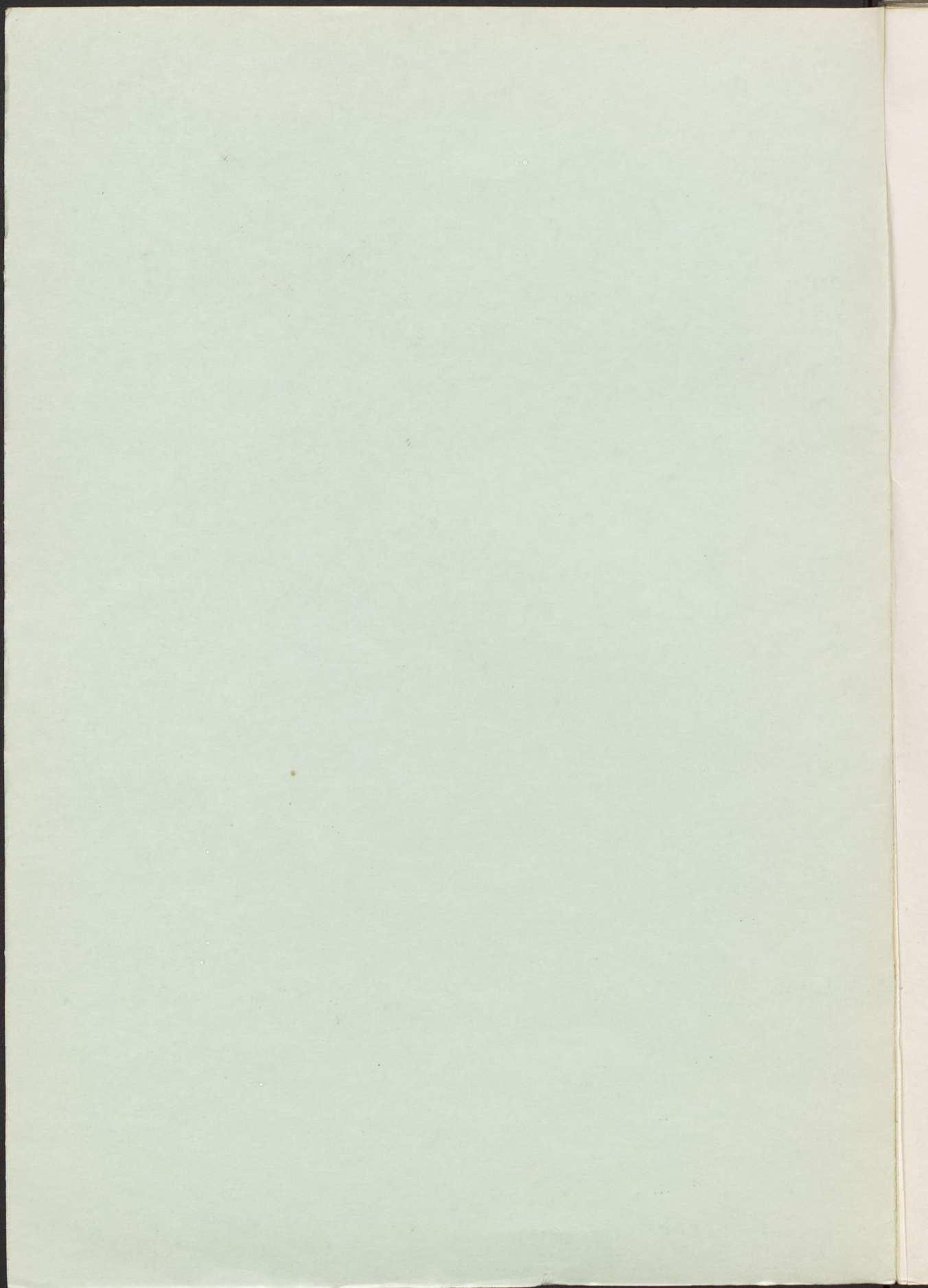
Avtor: Dr. Dolfe Vogelnik

SELITVENI TOKOVI

Ruralno-urbana struktura selitev selitvena selektivnost

15

8. in 9. zvezek

SELITVENI TOKOVI

osmo poglavje: RURALNO-URBANA STRUKTURA SELITEV

deveto poglavje: SELITVENA SELEKTIVNOST

Avtor: Dr. Dolfe Vogelник

Pruredil: Demografski inštitut - Raziskovalni center
Ekonomске fakultete RCEF Univerze v Ljubljani

Grafična obdelava kartogramov: Biro za regionalno pro-
storsko planiranje

Izdal in založil: Biro za regionalno prostorsko planiranje

Redakcija: Vinko Mlakar, dipl. oec.,
Biro za regionalno prostorsko planiranje

Ljubljana, marca 1971

+ II 183634

UNIVERSITY OF TORONTO

183634

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

183634

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

0 4743/1971

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

V S E B I N A

<u>Osmo poglavje: RURALNO-URBANA STRUKTURA SELITEV</u>	stran
8.1. Pomen ruralno-urbane strukture selitvenih tokov	1
8.2. Točnost podatkov	3
8.3. Osnovni proporci. Splošni pregled	4
8.4. Značilnosti ruralno-urbanih struktur po nivojih	6
8.5. Velikost interregijskih ruralno-urbanih tokov	9
8.6. Glavne značilnosti prostorske usmerjenosti interregijskih ruralno-urbanih tokov	11
Povzetek osmega poglavja	14
The Rural-Urban Structure of Migrations (Summary)	

RURALNO - URBANA STRUKTURA SELITEV

8.1. POMEMEN RURALNO-URBANE STRUKTURE SELITVENIH TOKOV. METODA RAZČLENJEVANJA. Za razumevanje pomena in vloge, ki jo igrajo selitveni tokovi v gospodarskem in družbenem dogajanju, je osnovnega pomena, da odkrijemo njihov socialno-ekonomski značaj. Povsem drugo vlogo imajo tokovi, ki predstavljajo selitveno povezovanje velikih urbanih središč - drugo zopet tokovi, ki so nosilci procesa urbanizacije (tokovi vas-mesto); posebno mesto zavzemajo z druge strani tokovi, v katerih se pojavlja tendenca decentralizacije urbanega prebivalstva ter "beg" iz urbaniziranih predelov na njihove periferije ali celo nazaj na vas, kot imajo svojevrsten pomen selitve, ki se vrše v okviru podeželskega območja. Spoznavanje socialno-ekonomskega značaja selitvenih tokov, njihovega obsega, specifične dinamike, ki se v njih javlja, je poleg tega bistvenega pomena za čim bolj zanesljivo postavljanje hipotez o verjetnem bodočem razvoju migracij, kar predstavlja enega od najtežje rešljivih vprašanj prebivalstvenih projekcij.

Razčlenitev selitvenih tokov po njihovi socialno-ekonomski strukturi smo naslonili na socialno-ekonomski značaj priselitvenih in odselitvenih območij, med katerimi teko selitveni tokovi. Da bi dosegli čim večjo homogenost tokov posamezne socialno ekonomske kategorije, smo vzeli za izhodišče matične okoliše kot osnovne migracijske prostorne enote. Matični okoliši predstavljajo svoječasne občine izza časov popisa prebivalstva 1953. leta. Njih je blizu 400 ter so zaradi svoje majhnosti dovolj homogene. Ker so se tudi meje matičnih okolišev v teku časa ponovno menjavale, smo morali matične okoliše za namene naše raziskave standardizirati. To je bilo potrebno tudi zaradi tega, ker smo se želeli nasloniti na petletna globalna razdobja 1959/63, da bi se na ta način čim bolj izgubili moteči vplivi slučajnih prehodnih faktorjev, ki se javljajo v posameznih letih. Standardni seznam in šifrant matičnih okolišev, ki je bil uporabljen v te namene, je podan v tabeli I tabelarnega Aneksa⁺). Vsak matični okoliš smo dodelili eni od treh osnovnih socialno-ekonomskih kategorij, na katere smo razčlenili vse matične okoliše: to so ruralna, mešana (ruralno-urbana) ter

⁺) glej l. zvezek ter raziskave

urbana kategorija. Kot urbane okoliše smo šteli tiste, na katerih območju se nahajajo naša večja urbana naselja odnosno sedeži občin; kot ruralno-urbani okoliši so bili vzeti okoliši z manjšimi urbani-ziranimi naselji na njihovem območju. Vsi ostali okoliši so veljali za ruralne okoliše. Za vsak okoliš je označeno v standardnem seznamu tabele I Aneksa⁺⁾, kateri kategoriji je bil prištet, v tabeli II Aneksa⁺⁾ pa so za vsak matični okoliš navedene glavne številčne karakteristike prebivalstva okoliša (celokupno število, urbani del in nekmetijski del).

Na osnovi takšne razčlenitve matičnih okolišev je bil vsak od okoli 160 tisoč tokov, ki se pletejo med 400 okoliši, uvrščen v eno od devetih osnovnih ruralno-urbanih kategorij, ki se pojavijo pri vseh možnih kombinacijah ruralno-mešano-urbanega značaja odselitvenega in priselitvenega okoliša. Gre za naslednje kategorije selitvenih tokov:

UU ali urbano-urbani tokovi, ki jih moremo nazvati tudi inter-urbani tokovi. Gre za tokove med dvema urbanima okolišema;

MM tokovi, so tokovi med dvema mešanima, polurbanima okolišema; moramo jih nazvati krajše tudi inter-polurbane tokove;

MU tokovi ali polurbano-urbani tokovi so tokovi med mešanimi in urbani okoliši; kjer teče tok v meri mešani okoliš proti urbanemu;

UM tokovi ali urbano-polurbani tokovi so tokovi, ki tečejo od urbanih okolišev k mešanim, polurbanim;

RU in UR tokovi so ruralno-urbani odnosno urbano-ruralni tokovi, glede na to, ali je smer toka obrnjena od ruralno k urbanim, ali pa od urbanih k ruralnim okolišem;

RM in MR so ruralno-polurbani odnosno polurbano-ruralni tokovi; povezujejo v eni ali drugi smeri ruralne in polurbane (mešane) okoliše;

RR ali tokovi med ruralnimi okoliši. Moremo jih nazvati tudi inter-ruralne tokove.

Takšna razčlenitev je bila napravljena za vsako od petih let razdobja 1959/63 posebej. Na koncu so bile seštete za vsak tok letne frekvence

⁺⁾ glej 1. zvezek te raziskave

ter dobljeni petletni totali. Glede na to, da je vseboval vsak tok tudi oznako občine ter regije izvornega ter namembnega okoliša, je bilo mogoče tokove konsolidirati v občinske in regijske preglede ter na koncu priti do globalnega pregleda za vso Slovenijo.

Spredaj naštetih devet kategorij tokov lahko združimo v sledeče štiri večje, konsolidirane kategorije:

- I. INTERURBANI TOKOVI, kamor bomo šteli tokove tipa UU.
- II. RURALNO-URBANI TOKOVI, ki so z vidika procesa urbanizacije najpomembnejši, ker se preko njih realizira migracijski proces urbanizacije. K njim bomo šteli tako RU tokove, pa tudi RM ter MU tokove, ki predstavljajo v nekem smislu vmesne postaje, v katerih se realizira celotni končni tok RU.
- III. URBANO-RURALNI TOKOVI, ki predstavljajo obratni proces, to je dezurbanizacijo, zapuščanje urbanih ali polurbanih naselij ter vračanje iz urbanih ali neposredno v ruralna, ali pa iz urbanih v polurbana naselja, odnosno iz teh v ruralna naselja. Zato bomo k tej skupini šteli tokove tipa UR, UM ter MR.
- IV. Na koncu še INTERRURALNI TOKOVI, to so tokovi med ruralnimi naselji. Seveda se tudi v njih lahko krijejo začetni procesi urbanizacije, v kolikor gre za selitev iz zelo malih ruralnih naselij v večja. Vendar te selitve v vsakem primeru krožijo na nivoju ruralnih naselij. Med njimi je dovršen del vsekakor tudi tkzv. poročnih migracij, kolikor se te odvijajo na deželi med posameznimi ruralnimi naselji.

8.2. TOČNOST PODATKOV. Pri obdelavi po naseljih ter razčlenjevanju po ruralno-urbanih strukturah, ko je bilo potrebno tokove po naseljih najprej združevati v tokove po matičnih okoliših, ter vsak tak tok prirediti eni od ruralno-urbanih kategorij, so se odkrivale različne nekonsistentnosti, ki smo jih sproti korigirali, kolikor je bilo to

možno, ali pa smo - če bi korektura izgledala v osnovi samovoljna, logično ne dovolj utemeljena - podatek raje izpustili. Tako je prišlo do izpada za približno 8 odstotkov v celokupnem obsegu selitev.⁺) Pod predpostavko, da podatki, ki so se izkazali kot nekonsistentni in ki smo jih na koncu izpustili, ne pripadajo pretežno prav določeni nivojevski ali ruralno-urbani kategoriji, so podatki tega poglavja, ki znašajo v globalu 321,6 tisoč odnosno na leto 63,6 tisoč, po svoji strukturi točnejši. Ni bilo mogoče ugotoviti zanesljivo, ali je pri izvršenih korekturah in izpuščanju prišlo do večje pristranosti. Če jemljemo gornje strukture kot izhodišče nadaljnje analize, moramo biti pri tem zelo previdni, da ne bi razglašali manjših razlik med proporci za signifikantne.

8.3. OSNOVNI PROPORCI. SPLOŠNI PREGLED. V spodnjem pregledu so ruralno-urbani tokovi razvrščeni po padajočem obsegu frekvenc selitev (v tisočih selivcev) ter poleg vsake frekvence pripisana odstotna struktura frekvenc:

Kategorija selivcev (v tis.)	Odstotki	
UU	123,7	38,4
RU	56,5	17,6
RR	41,1	12,8
UR	31,1	9,7
MU	20,3	6,3
MM	13,7	4,3
RM	12,6	3,9
UM	12,6	3,9
MR	10,6	3,1
SKUPAJ	321,6	100,0

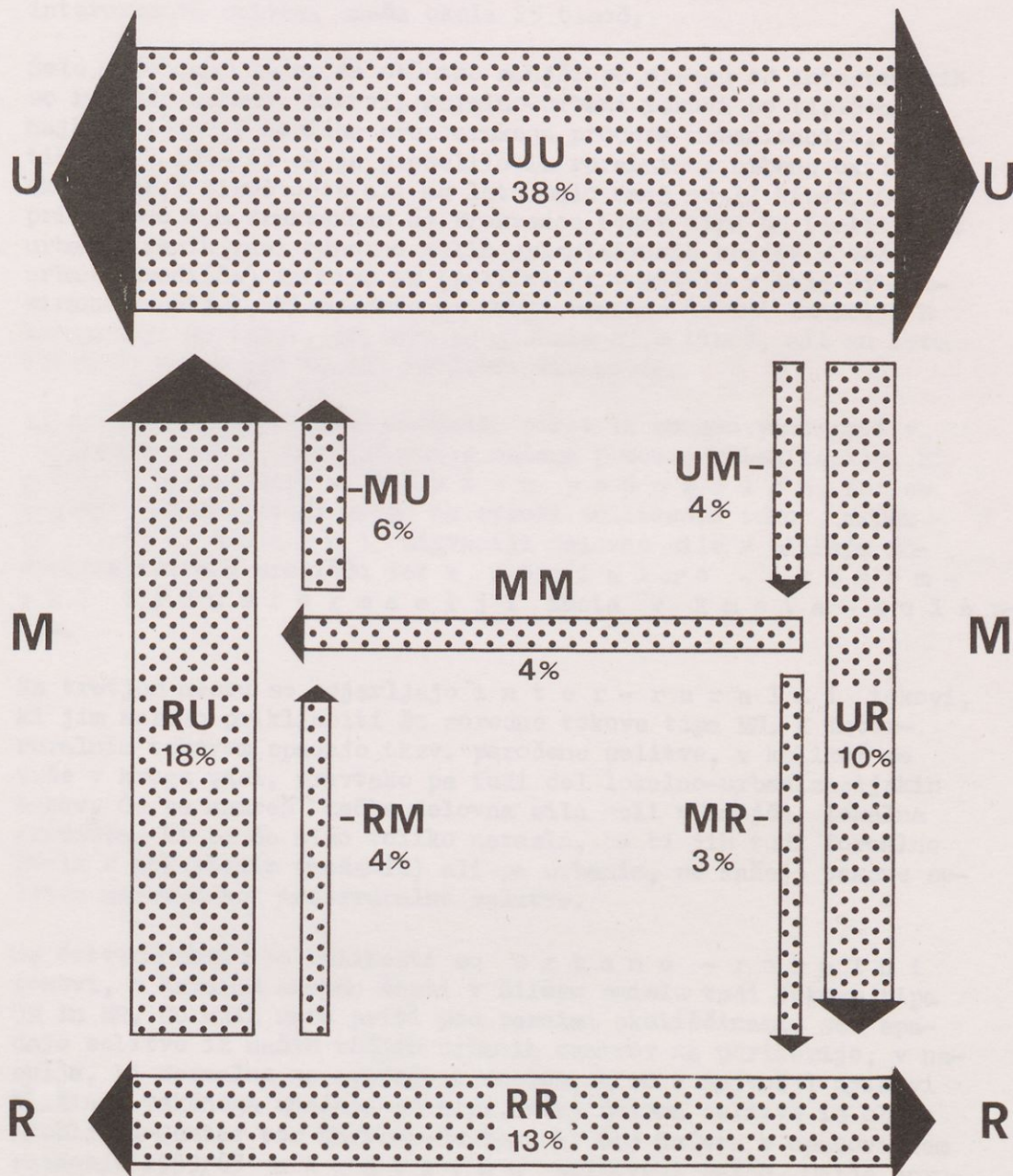
⁺) Vsota vseh notranjeslovenskih selitev za opazovano petletno razdobje 1959/63 je znašala po razčlenitvi na ruralno-urbane kategorije 321.634 priselitev odnosno odselitev (v okviru kategorije notranjeslovenskih selitvenih tokov so seveda priselitve vselej enake odselitvam), kar da letni povpreček 64.327. V prvem poglavju pa smo ugotovili, da znašajo celokupne selitve 826.269. Če odbijemo od celokupnih selitev medrepubliške in tuje priselitve ter odselitve, pridemo do 69.923 notranjeslovenskih selitev, kateri iznos je za približno 8 odstotkov večji od zgoraj navedenega.

SHEMATSKI PRIKAZ RURALNO-URBANIH TOKOV SR SLOVENIJE 1959/63 8.1

U: urbano območje

M: mešano, ruralno-urbano območje

R: ruralno območje

UGOTOVITEV. (gl. sl. 8.1.) Zdaleka najpomembnejšo ruralno-urbano kategorijo predstavljajo i n t e r u r b a n i tokovi, ne pa, kot bi morda pričakovali, ruralno-urbani tokovi. Interurbani tokovi zajemajo okoli 40 % vseh selivcev. Srednjeletna frekvenca interurbanih selitev znaša okoli 25 tisoč.

Šele na drugem mestu in občutno manjši po obsegu od interurbanih so ruralno-urbani tokovi. Ruralno-urbani tokovi so tipičen in najbolj izrazit nosilec prostorskega procesa urbanizacije. V petih letih 1959/63 se je preselilo iz ruralnih v urbane okoliše skupaj 56,5 tisoč oseb ali na leto malo manj od 12 tisoč. Če prištejemo tem frekvencam še frekvence tokov tipa MU (selitve iz urbaniziranih vasi odnosno malih urbaniziranih krajev v večja urbana središča) in tipa RM (selitve iz ruralnih v mala urbanizirana naselja), ki spadata po svoji ruralno-urbani funkciji h kategoriji RU tokov, pridemo do globala 89,4 tisoč, ali na leto blizu 20 tisoč (18 tisoč) selivcev vas-mesto.

Relativno šibkost ruralno-urbanih tokov si moramo razlagati v dokajšnji meri s specifičnostjo našega procesa urbanizacije, ki poteka v veliki meri v o k v i r u p o d e ž e l j a, ter se v svoji začetni etapi sploh ne sproži selitvenih tokov, ampak se izraža v d n e v n i migraciji delovne sile v bližnja industrializirana središča ter v s o c i a l n o - e k o n o m - s k i t r a n s f o r m a c i j i k m e t a v k m e t a - d e l a v - c a.

Na tretjem mestu se pojavljajo i n t e r - r u r a l n i tokovi, ki jim moremo priključiti še sorodne tokove tipa MM. K inter-ruralnim tokovom spadajo tkzv. poročene selitve, v kolikor se vrše v krogu vasi, pravtako pa tudi del lokalno-urbanizacijskih tokov. Če se namreč lmečka delovna sila seli v manjša, lokalna središča, ki pa še niso toliko narasla, da bi jih tudi formalno šteli k polurbanim (mešanim) ali pa urbanim, se kažejo takšne selitve navzven kot interruralne selitve.

Na četrtem mestu po velikosti so u r b a n o - r u r a l n i tokovi, h katerim moremo šteti v širšem smislu tudi tokove tipa UM in MR. Do njih more priti pod različnimi okoliščinami. Sem spadajo selitve iz naših večjih urbanih centrov na periferijo, v naselja, ki formalno ne spadajo k mestom, a so v največji njihovi bližini. Takšnega značaja so n.pr. vsaj deloma selitve iz občin Ljubljana-Center ter Maribor-Center, ki obe kažeta v opazovalnem razdobju 1959/63 n e g a t i v e n selitveni saldo. Dalje sprožijo te vrste selitev procesi prostorske decentralizacije gospodarskih organizacij. Delovna sila se seli iz večjih urbanih centrov v manjša, formalno še ruralna naselja, kjer pa so se nastanile nove kapacitete, ki privabljajo delovno silo k sebi. Dezurbanizacijski selitveni procesi pa so lahko tudi izraz viškov delovne sile, ki se je koncentrirala v večjih urbanih naseljih, a je postala tam nepotrebna ter se vrača na deželo. Selitveni

procesi mesto-vas se morejo pojavljati tudi v primerih, kjer se upokojene osebe žele nastaniti v zatišju neurbanega ali polurbanega naselja.

Na koncu je treba opozoriti, da se za urbano-ruralnimi tokovi morejo kriti tudi tendence urbanizacije, kot to na prvi pogled nenavadno izgleda. Kasneje bomo videli, da se pretežni del ruralno-urbanih tokov usmerja od perifernih urbanih regijskih središč k ruralnemu zaledju centralne ljubljanske regije.

Prav zelo je verjetno, da gre tu dejansko v osnovi za proces urbanizacije velike ljubljanske regije, gledane kot celota. Ljubljanska urbana aglomeracija je tako močna, da privablja v svoje širše gravitacijsko območje delovno silo perifernih regijskih urbanih središč.

8.4. ZNAČILNOSTI RURALNO-URBANIH STRUKTUR PO NIVOJIH. V tabeli 8.1. so frekvence ruralno-urbanih kategorij razčlenjene po nivojih. Vse notranjeslovenske selitve so razdeljene na interkrajevne, interobčinske in interregijske. Poleg absolutnih frekvenc so izračunane tudi vertikalne in horizontalne odstotne strukture, kar bo olajšalo ugotovitev značilnosti, ki se kažejo na posameznih nivojih.

Tabela 8.1

URBANO-RURAINA RAZČLENITEV NOTRANJESLOVENSКИH
SELITVENIH TOKOV, PO NIVOJIH. Petletni globali
1959/63

Kategorija	V s e selitve	Inter- regijske	Inter- občinske	Inter- krajevne
a) Absolutne frekvence				
S K U P A J	321 634	97 491	92 663	131 476
U - U	123 680	28 404	46 663	48 613
R - U	56 532	22 878	13 124	20 530
R - M	12 586	3 986	3 682	4 918
M - U	20 332	9 083	6 570	4 679
U - M	12 582	5 836	3 730	3 016
M - R	10 026	3 304	3 189	3 533
U - R	31 108	13 287	6 749	11 072
R - R	41 080	9 449	7 577	24 054
M - M	13 708	1 268	1 379	11 061
b) Vertikalne odstotne strukture				
S K U P A J	100,0	100,0	100,0	100,0
U - U	38,5	29,1	50,3	37,0
R - U	17,6	23,5	14,2	15,6
R - M	3,9	4,1	4,0	3,7
M - U	6,3	9,3	7,1	3,6
U - M	3,9	6,0	4,0	2,3
M - R	3,1	3,4	3,4	2,7
U - R	9,7	13,6	7,3	8,4
R - R	12,8	9,7	8,2	18,3
M - M	4,3	1,3	1,5	8,4
c) Horizontalne strukture				
S K U P A J	100,0	30,3	28,8	40,9
U - U	100,0	23,0	27,7	29,3
R - U	100,0	40,5	23,2	36,3
R - M	100,0	31,7	29,3	39,0
M - U	100,0	44,7	32,3	23,0
U - M	100,0	46,4	29,6	24,0
M - R	100,0	33,0	31,8	35,2
U - R	100,0	42,7	21,7	35,6
R - R	100,0	23,0	18,4	58,6
M - M	100,0	9,2	10,1	80,7

UGOTOVITEV:

- 1) UU tokovi so po svojem obsegu na prvem mestu ne le pri globalnem opazovanju, ampak tudi v okviru vsakega nivoja, vendar v različni meri. Dočim se proporc UU selitev pri interkrajevnih (lokalnih) selitvah giblje na slovenskem povprečku (okoli 38 %), je ta proporc pri interobčinskih selitvah občutno višji (50 %), pri interregijskih selitvah pa občutno nižji (29 %). Ker je medkrajevnih selitve, absolutno vzeto, dosti več od selitev na ostalih dveh nivojih, so absolutne frekvence UU tokov pri interkrajevnih selitvah v glavnem na isti višini kot absolutne frekvence interobčinskih UU tokov, dočim so absolutne frekvence interregijskih UU tokov primeroma nizke (skoraj za polovico nižje). To se vidi razločno tudi iz horizontalne odstotne strukture UU tokov.

Relativna šibkost interregijskih UU tokov se pojasnjuje s tem, da gre za selitve na primeroma daljših distancah - poznana je splošna empirična pravilnost, da frekvence selitev pojemajo s selitveno razdaljo.

Po isti logiki bi pričakovali dosti močnejšo udeležbo interkrajevnih UU selitev napram interobčinskim. Razlika je vendar zelo majhna. Treba si je vendar priklicati v spomin, da je splošna stopnja urbanizacije prebivalstva pri nas zelo nizka, ker imamo primeroma le zelo redko po več urbanih naselij v eni občini, zato tudi ni možno, da bi bile interurbane selitve znotraj občin posebno številne. Nekatere občine imajo sploh samo eno urbano naselje, tako da v takšnih primerih interurbanih interkrajevnih selitev sploh ne more biti.

- 2) RU tokovi so ohranili pri vseh nivojih nesporno drugo mesto, tudi pri njih je proporc interkrajevnih (lokalnih) selitev v bližini slovenskega povprečka, dočim je pri ostalih dveh nivojih situacija prav zaobrnjena napram oni, ki smo jo našli pri UU tokovih; interregijski RU tokovi so relativno dosti močnejše zastopani, interobčinski pa šibkeje od povprečne vseslovenske vrednosti. Pri takšnih opazovanih relacijah lahko ugotovimo predvsem dve značilnosti:
 - a. Regijski nivo se javlja kot številčno najmočnejši nosilec ruralno-urbane koncentracije prebivalstva, posebej še, če k RU tokovom prištejemo še tem tokovom funkcionalno sorodne tokove RM in MU.
 - b. Poudarjena je pomembna vloga interkrajevnih (lokalnih) selitev pri oblikovanju ruralno-urbanih tokov, in s tem pri oblikovanju tkzv. lokalne urbanizacije, to se pravi urbanizacije, ki se napaja izključno iz lokalnih notranjeobčinskih virov. Takšna posebnost se ujema z našo splošno predstavo o specifičnosti našega procesa urbanizacije, ki poteka, kot smo zgoraj poudarili, v svoji prvi fazi sploh v prikriti obliki dnevne migracije, v svoji drugi fazi pa na kratke distance interkrajevne koncentracije prebivalstva.

- 3) Vseslovenski proporc interruralnih selitev (12,8 % odnosno če mu priključimo še MM tokove 17,1 %) je povsem nerepresentativen z vidika nivojevske strukture. Inter-ruralno selitveni tokovi so osnovna značilnost medkrajevnih selitev, kjer je njihov proporc še enkrat višji od proporcev, ki jih kažejo selitveni tokovi na občinskem in regijskem nivoju. Interruralne selitve se odvijajo pretežno na manjših razdaljah v okviru občin. Nedvomno se v njih skrivajo tudi procesi lokalne urbanizacije v primerih selitev iz manjših naselij v večja, nastajajoča industrijska naselja, ki se pa še niso v tej meri razvila, da bi jih prišteli k urbanim naseljem.
- 4) Če so interruralni tokovi prvenstvena domena interkrajevnega nivoja, je treba poudariti, da so urbano-ruralni tokovi prvenstvena domena interregijskega nivoja. Kot je bil vseslovenski proporc interruralnih tokov nerepresentativen z nivojskega vidika, velja isto tudi za vseslovenski proporc obsega urbano-ruralnih selitev. Proporc urbano-ruralnih selitev (s priključenimi sorodnimi UM in MR tokovi) znaša na interregijskem nivoju 23 %, na interobčinskem oziroma interkrajevnem pa samo 14,7 odnosno 13,4 %.

8.5 VELIKOST INTERREGIJSKIH RURALNO-URBANIH TOKOV. Če se zaradi izredne številnosti ruralno-urbanih tokov na interkrajevnem in interobčinskem nivoju omejimo, kot smo to storili v četrtem poglavju, na interregijske tokove, potem nam daje tabela 8.2 splošni pregled o velikosti interregijskih tokov po posameznih ruralno-urbanih kategorijah. Predvsem lahko ugotovimo, da so tokovi med polurbanimi okoliši (MM tokovi) skoraj brez izjeme zelo šibki. Malo preje smo videli, da je tudi sicer celokupen obseg teh tokov majhen, saj znese število migrantov teh tokov komaj 4,3 % vseh interregijskih migrantov.

Splošno oznako šibkih tokov zaslužijo tudi tokovi tipa RM in MR:

90 odstotkov vseh tokov te kategorije spada k najnižji velikostni kategoriji tokov (0-49 migrantov). Med nasplošno šibke tokove je treba prišteti končno tudi tokove tipa UM in MU: od njihovega celokupnega števila jih 80 % odpade na najnižjo velikostno kategorijo in 10 % na takoj naslednjo, drugo po vrsti najnižjo kategorijo (50-99 migrantov). Iz tega sledi kot splošna ugotovitev, da so tokovi med polurbanimi okoliši, pa tudi tisti, ki izvirajo iz polurbanih okolišev, ali se vanje stekajo, po obsegu šibki, mnogi od njih povsem neznatni. V luči naknadno dobljenih rezultatov ni imelo pravega smisla izdvajati tkzv. pol-urbane okoliše iz mase ruralnih okolišev. V selitvenem pogledu

se ponašajo v osnovi kot ruralna naselja pa bi jih mogli pustiti neizdeferencirane v masi ruralnih okolišev. Seveda tega nismo vedeli vnaprej; poleg tega pa tudi ugotovitev, da se pol-urbani okoliši ponašajo v selitvenem pogledu v bistvu kot ruralni okoliši, ni brez pomena.

Na nasprotnem koncu z vidika velikosti stoje interurbani tokovi (UU tokovi). Samo 43 % teh tokov pripada kategoriji zelo šibkih tokov, in okroglo 10 % je med njimi srednjemočnih in močnih tokov (če štejemo med srednjemočne tokove tiste, katerih obseg se giblje med 500 in 1000, med močne pa tiste, ki po obsegu štejejo po 1000 in več migrantov). Tesno ob njih stoje po velikostnem redu ruralno-urbani tokovi; odstotek šibkih tokov med njimi je sicer višji kot pri kategoriji interurbanih tokov, zato pa z druge strani tudi močnejši odstotek zelo močnih tokov (teh je kar sedem).

UGOTOVITEV. Tokovi med polurbanimi okoliši pa tudi tokovi, ki izvirajo iz polurbanih okolišev, ali pa se stekajo vanje, spadajo po svoji ogromni večini med najšibkejše tokove. Ruralno-urbani (mešani) okoliši se ponašajo v selitvenem pogledu bistveno enako kot ruralni okoliši.

Interurbani tokovi in pa ruralno-urbani tokovi so relativno najmočnejši po obsegu.

8.6 GLAVNE ZNAČILNOSTI PROSTORSKE USMERJENOSTI INTERREGIJSKIH RURALNO-URBANIH TOKOV. V grafikonih 8.2 do 8.5 je podan kartogramski prikaz smeri najpomembnejših tokov v okviru vsake ruralno-urbane kategorije. Ne da bi se spuščali v podrobno analizo številčnih rezultatov, želimo poudariti nekaj značilnosti, ki stopajo najbolj vidno do izraza, pri čemer se bomo držali širše kategorizacije na štiri velike skupine. Grafikoni so risani na podlagi povprečnih letnih selitev v razdobju 1959/63.

UGOTOVITVE

I. I n t e r u r b a n i t o k o v i

Mreža interurbanih selitvenih tokov je najmočnejša in najgostejša (gl. sl. 8.2). Med vsemi izstopa ljubljansko urbano središče, ki priteguje izredno močne interurbane tokove iz Kranja, Kopra, Nova mesta in Celja, dočim je povezana z ostalimi, oddaljenejšimi urbanimi središči šibkeje.

Druga pomembna interurbana selitvena vozlišča so Kranj, Koper Celje in Maribor.

Posebna značilnost interurbanih selitvenih tokov, ki jo jasno razodeva tokovni kartogram, je obojestransost teh tokov, ki se kaže domala brez izjeme pri vseh primerih: vsakemu interurbanemu selitvenemu toku med dvema urbanima centroma odgovarja recipločni tok v obratni smeri, pri čemer je po obsegu močnejši tok od obeh po pravilu tisti, ki je usmerjen od šibkejšega k pomembnejšemu urbanemu središču.

Kot nadaljno značilnost je omeniti, da so interurbani selitveni tokovi usmerjeni domala vsi od obodno ležečih urbanih središč k onim, ki so razporejeni na magistralni osi Maribor-Celje-Ljubljana (Kranj)-Koper. Interurbanih selitvenih tokov, ki bi povezovala obodno ležeča urbana središča (Koper-Kočevje-Novomesto-Brežice-Murska Sobota-Ravne-Jesenice-Nova Gorica), praktično ni.

II. Ruralno-urbani tokovi

K tej (drugi po pomembnosti) kategoriji selitvenih tokov spadajo predvsem tokovi tipa R-U pa tudi tokovi tipov R-M in M-U (glej sl. 8.3 a do c).

Med vsemi temi tokovi se jasno očitava njihova glavna usmerjenost: ruralna območja regij teže prvenstveno k ljubljanskemu urbanemu središču kot primarnemu stekališču agrarne delovne sile. Kot sekundarno ruralno-urbano stekališče se javlja mariborsko, kot terciarna pa vsa ostala z izjemo urbanih središč regij Murske Sobote, Brežic, Novega mesta in Postojne, ki pritegujejo agrarno prebivalstvo le znotraj lastne regije, niso pa dovolj ekonomsko močna, da bi privabljala agrarno delovno silo iz drugih regij.

III. Urbano-ruralni tokovi

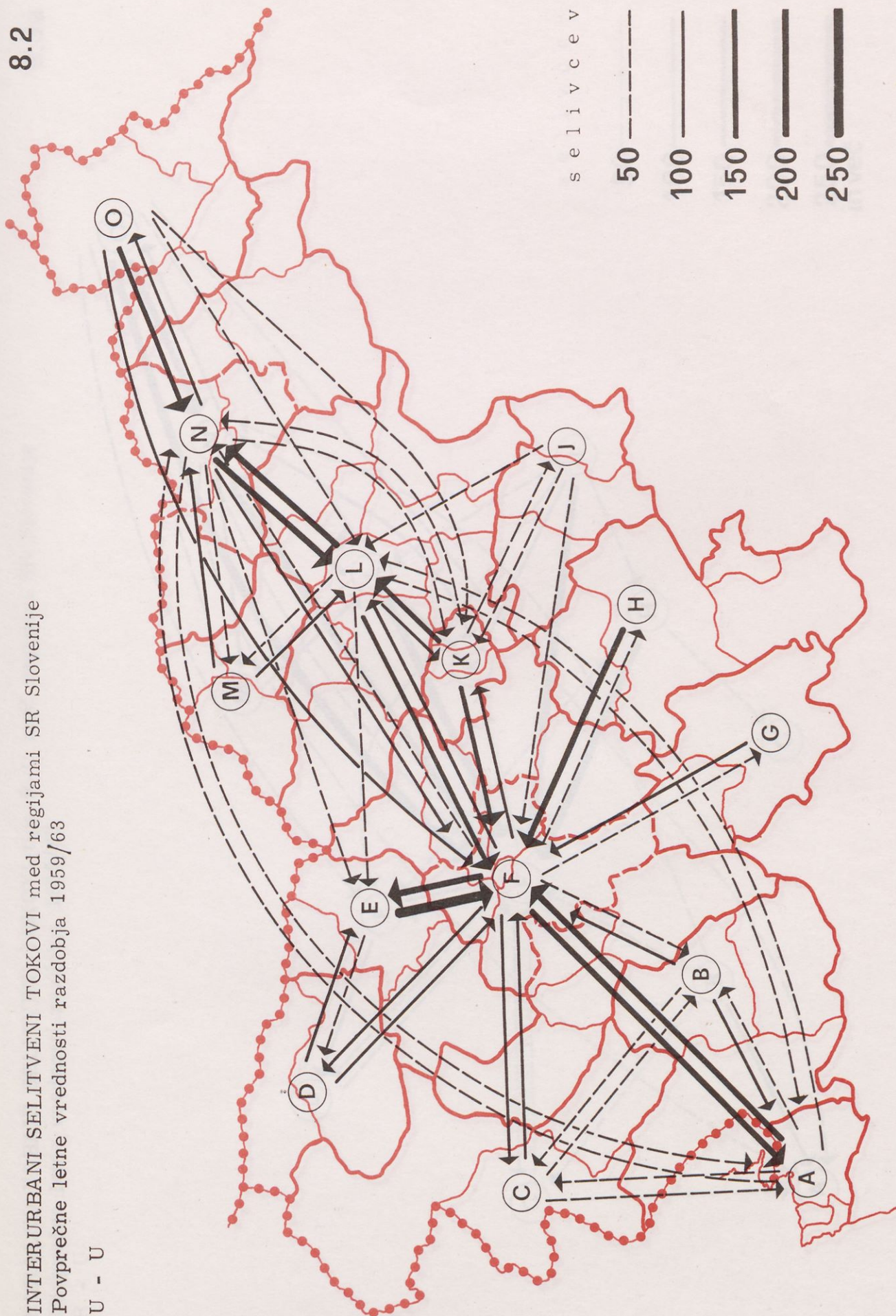
V tej kategoriji selitvenih tokov, ki jim je prišteti poleg selitev tipa U-R, še selitve tipa M-R (ki so v našem primeru brezpomembne) in tipa U-M (glej sl. 8.4 a in b), se krijeta dve po svojem značaju nasprotni tendenci.

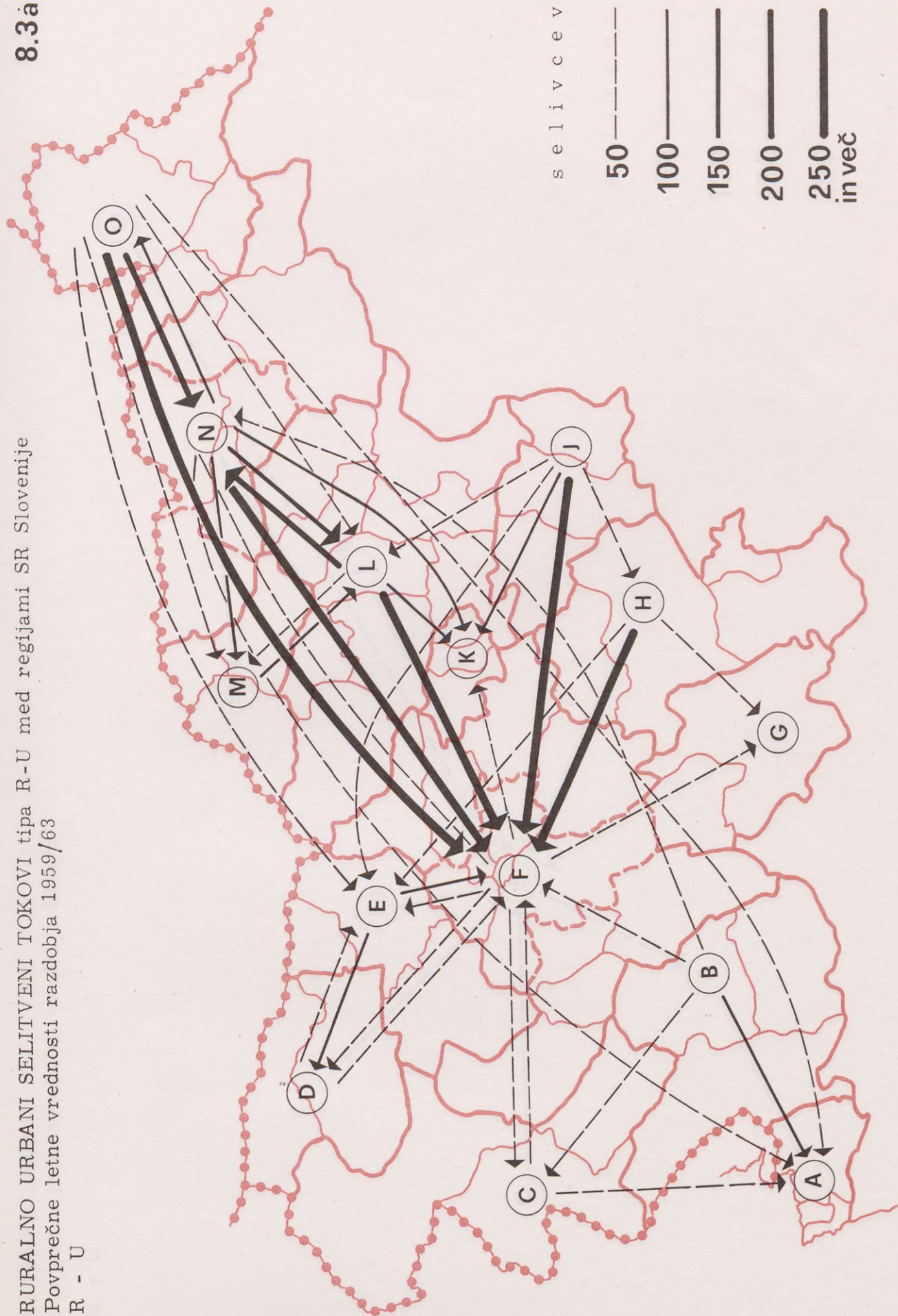
Pri prvi gre za procese dezurbanizacije, to je za priseljevanja iz urbanih naselij v ruralna. Vzroki morejo biti različni: prenaseljenost nekih urbanih središč in "beg nazaj na deželo"; prostorska decentralizacija ekonomskih in drugih družbenih dejavnosti; pa tudi vračanje delovne sile, ki se je zgnila išoč zaposlitve v urbana središča, nazaj na deželo, od koder je prišla (ker v prenaseljenem urbanem središču ni našla primerne možnosti zaposlitve in bivanja).

Pri drugi gre za prikrito obliko urbanizacije: prebivalstvo se doseljuje iz manjših urbanih središč v ruralno zaledje večjih.

INTERURBANI SELITVENI TOKOVI med regijami SR Slovenije
 Povprečne letne vrednosti razdobja 1959/63

U - U

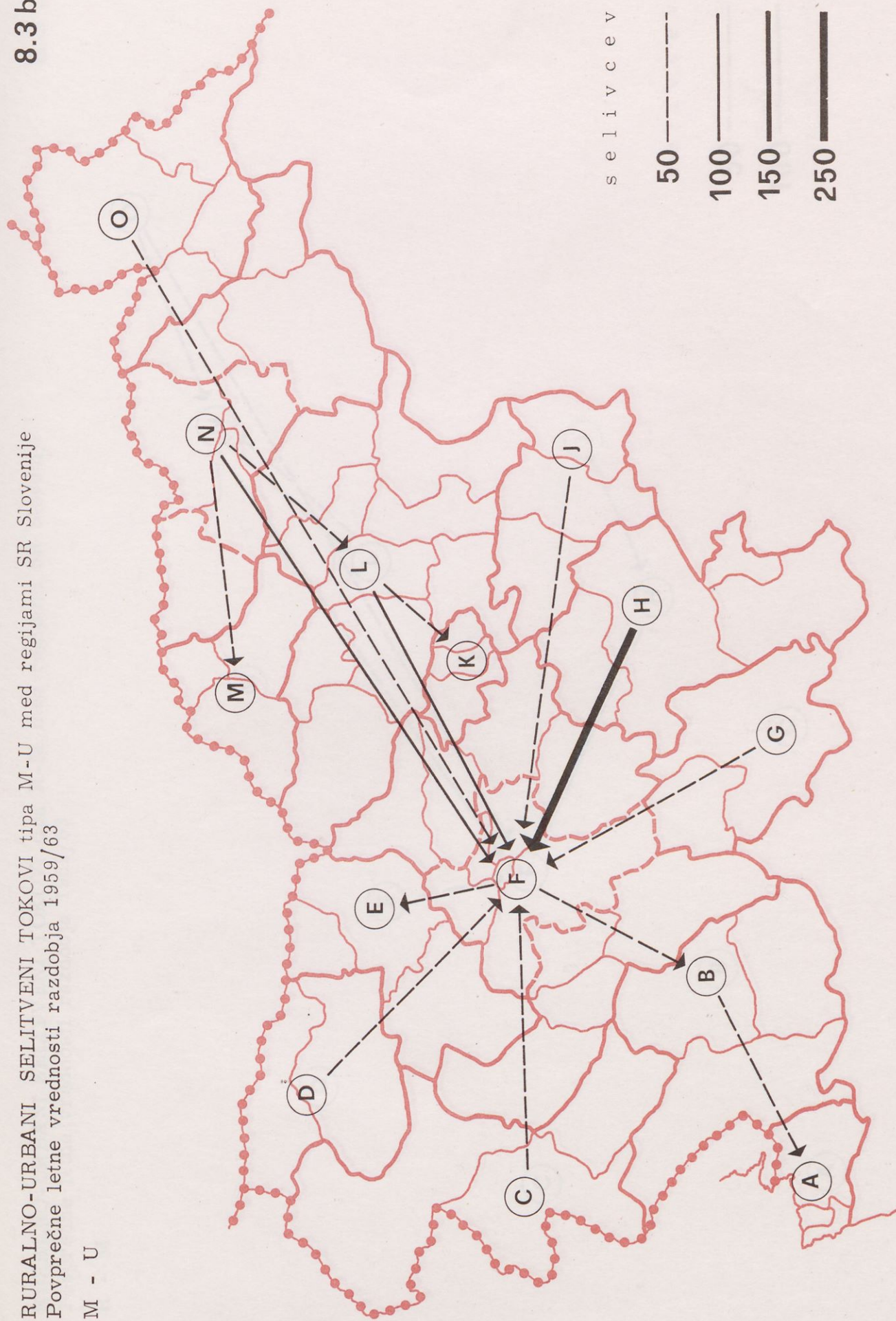

selivcev

50
100
150
200
250
in več

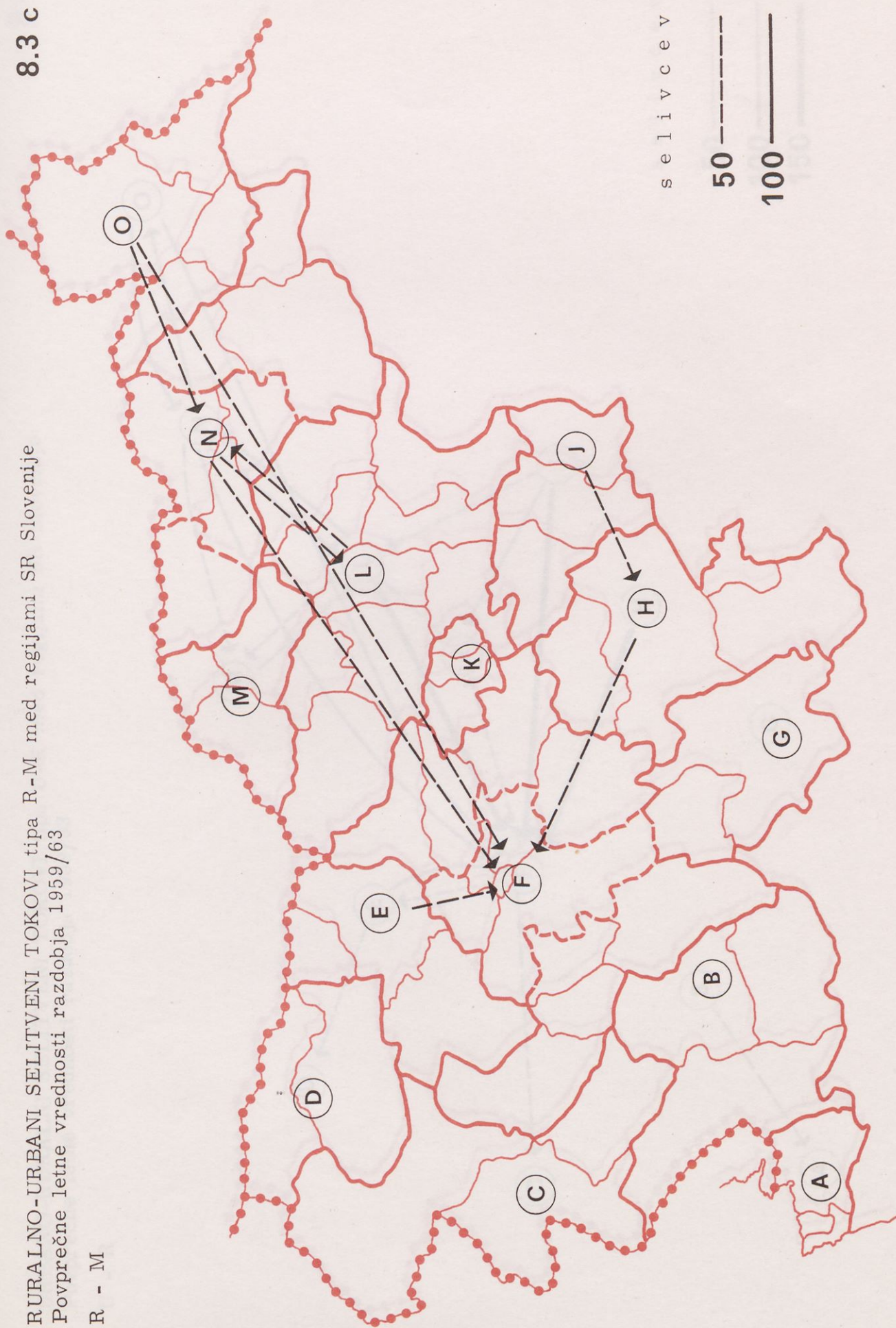
RURALNO-URBANI SELITVENI TOKOVI tipa M-U med regijami SR Slovenije
 Povprečne letne vrednosti razdobja 1959/63

M - U

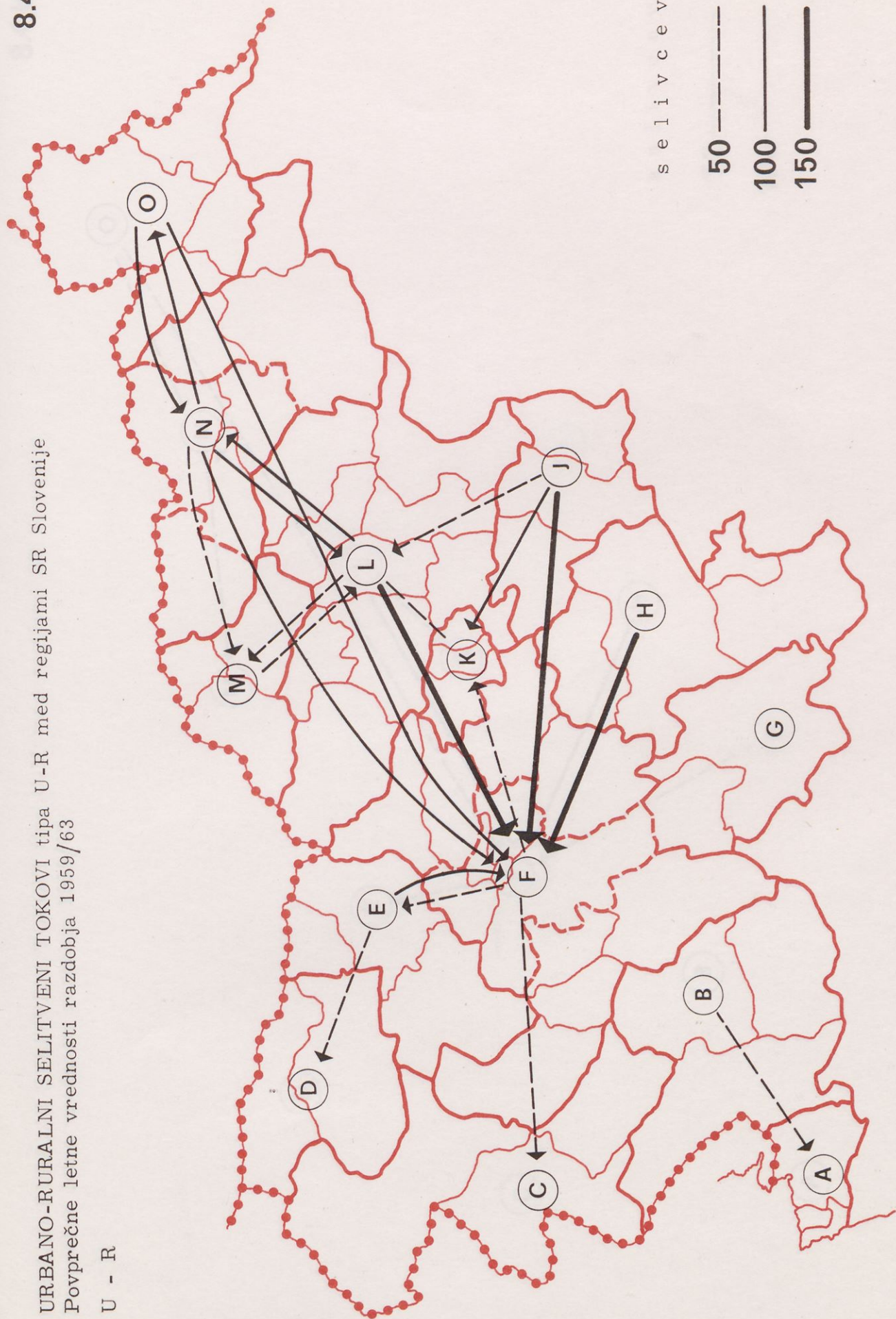
RURALNO-URBANI SELITVENI TOKOVI tipa R-M med regijami SR Slovenije
Povprečne letne vrednosti razdobja 1959/63

R - M

URBANO-RURALNI SELITVENI TOKOVI tipa U-R med regijami SR Slovenije
 Povprečne letne vrednosti razdobja 1959/63

U - R

selivcev

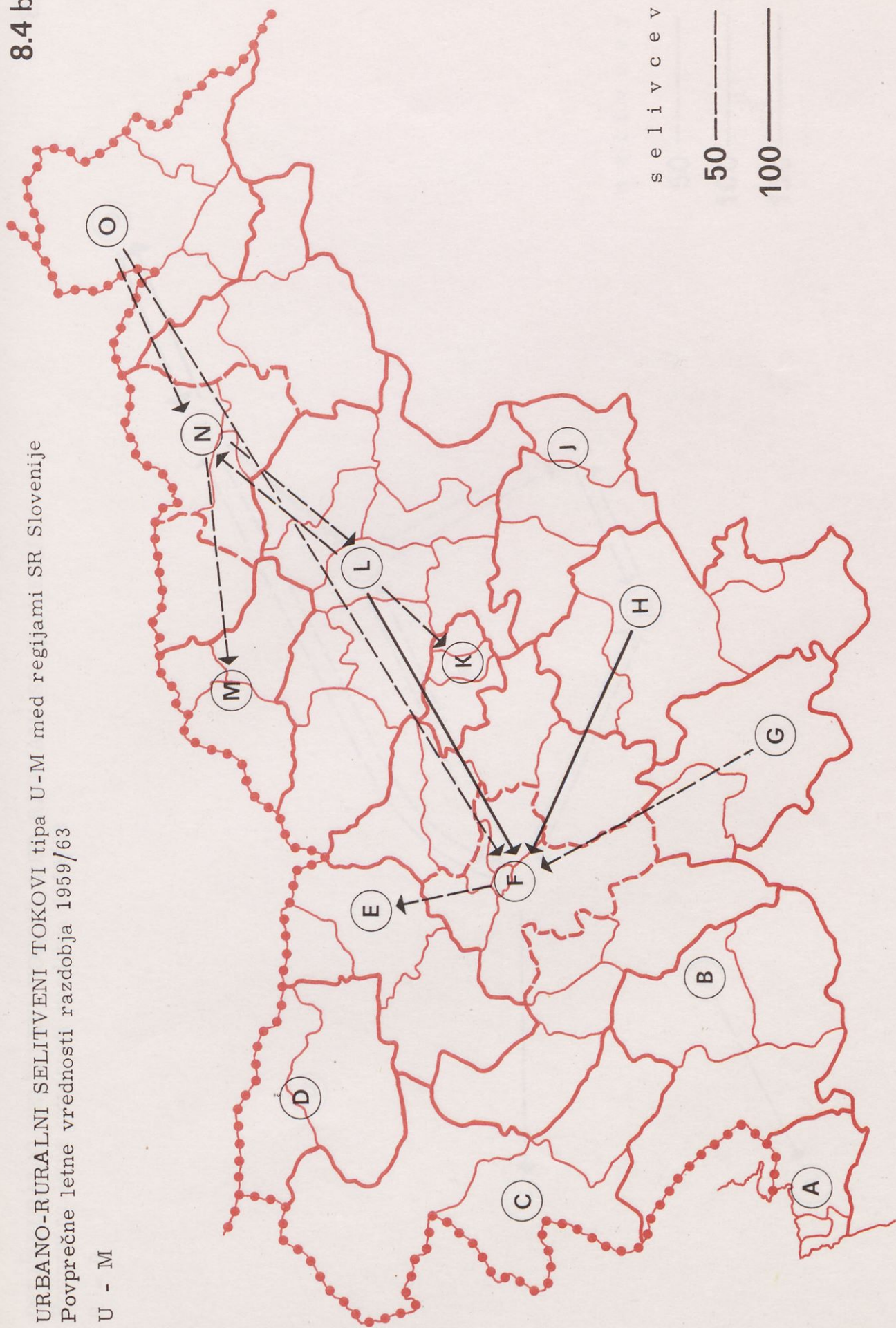
50

100

150

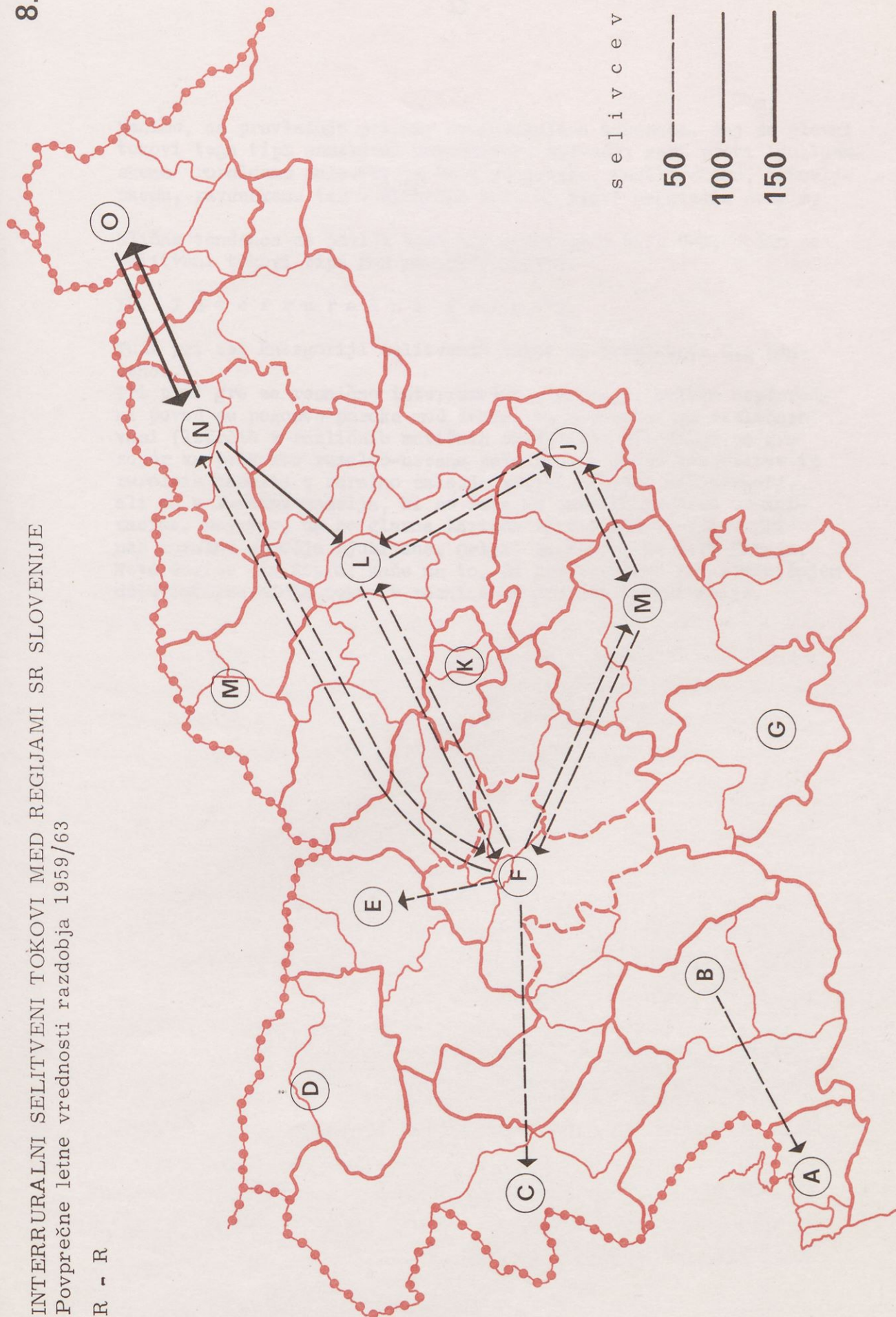
URBANO-RURALNI SELITVENI TOKOVI tipa U-M med regijami SR Slovenije
 Povprečne letne vrednosti razdobja 1959/63

U - M

INTERRURALNI SELITVENI TOKOVI MED REGIJAMI SR SLOVENIJE
 Povprečne letne vrednosti razdobja 1959/63

R - R

Menimo, da prevladuje pri nas drugoomenjena tendenca, saj so glavni tokovi tega tipa usmerjeni zvezdnato v največji meri proti ljubljanskemu ruralnemu zaledju, pa tudi celjskemu, mariborskemu, trbovljskemu, ravenskemu ter v šibkejši meri še proti nekaterim drugim.

Slična tendenca se javlja tudi pri selitvenem tipu U-M, dočim so selitveni tokovi tipa M-R povsem neznatni.

IV. I n t e r r u r a l n i t o k o v i

Tudi pri tej kategoriji selitvenih tokov se prepletata dve tendenci.

Pri prvi gre za resnično interruralno migracijo, katere neposredni povod so pogosto poroke med ženini in nevestami iz različnih vasi (ležečih v različnih matičnih okoliših). Pri drugi pa gre zoper za prikrito ruralno-urbano selitev, to je za preselitev iz ruralnih naselij v ruralno zaledje večjih urbanih aglomeracij, ali pa v ruralna naselja, ki so šele na začetku procesa urbanizacije. Dejstvo, da so glavna žarišča interruralnih tokov pri nas ruralna območja Ljubljane, Celja, Maribora, pa tudi Kranja, Nove Gorice in Kopra, kaže na to, da gre verjetno pri precejšnjem delu interruralnih tokov v resnici za procese urbanizacije.

Povzetek
osmega poglavja

RURALNO-URBANA STRUKTURA SELITEV

1. Za osnovo analize ruralno-urbane strukture selitev je bila vzeta razčlenitev celokupnega teritorija Slovenije na 400 matičnih okolišev (bivših občin iz leta 1953) ter njihovo grupiranje na tri velike kategorije:
na urbane (U urban), na mešane (M. mixed, urbano-ruralne), ter na ruralne (R.rural), glede na to, ali se nahaja na območju določenega matičnega okoliša eno ali več večjih urbanih naselij, eno ali več manjših urbanih naselij, odnosno, ali se ne nahaja nobeno urbano naselje).
2. Vseh 400 x 400 selitvenih tokov, ki se pletejo med matičnimi okoliši, je bilo mogoče na ta način grupirati na sedem urbano-ruralnih kategorij, in sicer:
UU: interurbani tokovi; MM: inter-mešani tokovi; MU in UM: mešano-urbani ter urbano-mešani tokovi; RU in UR: ruralno-urbani in urbano-ruralni tokovi; RM in MR: ruralno-mešani in mešano ruralni tokovi; RR: interruralni tokovi.
3. Raziskava je pokazala sledeče osnovne odstotne proporce gornjih kategorij selitvenih tokov (glej tudi sl. 8.1)

UU	38,4	MM	4,3
RU	17,6	RM	3,9
RR	12,8	UM	3,9
UR	9,7	MR	3,1
MU	6,3	Skupaj	100,0

Zdaleka najpomembnejšo kategorijo predstavljajo i n t e r u r b a n i tokovi, ne pa, kot bi morda pričakovali, ruralno-urbani tokovi.

Šele na drugem mestu in občutno manjši po obsegu od interruralnih so r u r a l n o - u r b a n i tokovi. Ruralno-urbani tokovi so tipičen in najbolj izrazit nosilec prostorskega procesa urbanizacije. Če prištejemo tem proporcem še odstotke tokov tipa MU in RM, ki po svoji funkciji spadata v isto širšo kategorijo ruralno-urbanega

selitvenega procesa, pridemo do celotnega relativnega obsega blizu 28 %, kar je še vedno za 10 % manj od obsega interruralnih tokov. Relativno šibkost ruralno-urbanih tokov si moremo razlagati v dokajšnji meri s specifičnostjo našega procesa urbanizacije, ki poteka v veliki meri v okviru podeželja ter v svoji začetni etapi sploh ne sproži stalnih selitvenih tokov, ampak se izraža v občutni dnevni migraciji delovne sile v bližnja industrializirana središča ter v socialno-ekonomski transformaciji kmeta v amfibijo kmeta - delavca.

Na tretjem mestu se pojavljajo interruralni tokovi, ki jim moremo priključiti smiselno še sorodne tokove tipa MM. K interruralnim tokovom doprinesejo tkzv. poročne selitve, v kolikor se vrše med dvema različnima matičnima okolišema, prav tako pa tudi del lokalnih urbanizacijskih selitev. Če se namreč kmečka delovna sila seli v manjša, lokalna središča, ki pa še niso toliko narasla, da bi jih tudi formalno šteli k "mešanim" ali pa "urbanim" naseljem, se kažejo takšne selitve kot interruralne selitve.

Na četrtem mestu so po velikosti urbano - ruralni tokovi, h katerim moremo šteti v širšem smislu tudi tokove tipa UM in MR. Do njih more priti pod raznimi okoliščinami. Sem spadajo odselitve iz naših večjih urbanih centrov v ruralna naselja periferije; pa tudi selitve, ki so v zvezi s teritorialno decentralizacijo gospodarstva. Dezurbanizacijski selitveni procesi so lahko tudi izraz in posledica viškov delovne sile v večjih urbanih naseljih, ki je postala tam nepotrebna nezaposlena ter se vrača na deželo. Končno se morejo pojavljati selitveni procesi mesto-vas tudi v primerih, kjer se upokojene osebe žele nastaniti v zatišju neurbanega ali polurbanega (mešanega) okolja.

4. Podrobneje se analizirajo nekatere specifičnosti, ki se kažejo v urbano-ruralni strukturi selitev na različnih selitvenih nivojih in posebnosti v interregijski usmerjenosti posameznih tipov ruralno-urbanih tokov.

Chapter VIII.

The Rural-Urban Structure of Migrations

(Summary)

1. The basis for the analysis of the rural-urban structure of migrations was provided by the division of the territory of the Socialist Republic of Slovenia into four hundred registration districts (which correspond to the former administrative divisions - communes, as they were delineated in 1953), and by the classification of those units into three broad categories: urban (U), mixed (M) and rural (R) with regard to whether there were, in a particular unit, one or more larger urban settlements viz. one or more smaller urban settlements viz. no urban settlements.
2. All 400 by 400 migration flows between registration districts were then grouped into seven types of rural-urban migrations with regard to the categories of the origin and destination districts i.e.: inter-urban (UU), inter-mixed (IM, mixed-urban and urban-mixed (MU and UM), rural-urban and urban-rural (RU and UR), rural-mixed and mixed-rural (RM and MR) and, finally, inter-rural (RR).
3. The analysis has shown that the particular types of migration flows were represented in the total by the following shares:

UU - 38,4 %

RU - 17,6 %

RR - 12,8 %

UR - 9,7 %

MU - 6,3 %

MM - 4,3 %

RM - 3,9 %

UM - 3,9 %

MR - 3,1 %

total - 100,0 %

By far the most important are, therefore, the inter-urban migration flows and not, as possibly anticipated, the rural-urban flows.

Second, but considerably less strong than the inter-urban flows, are the rural-urban migration flows. These flows are the most important agents of the spatial process of urbanization. If the shares for the MU and RM types of migration flows, which belong to the same broad type of the rural-urban migration process, are added to the share for RU flows, the joint percentage rises to 28 % which is still some 10 % less than the share for inter-urban flows. The fact that the rural-urban flows are relatively weak can be explained to a considerable degree by the specific characteristics of the process of urbanization in Slovenia. This process takes place to a large extent within predominantly rural areas and does not trigger off, in the very beginning, permanent transfer of population but is rather manifested in wide spread c o m m u t a t i o n of rural labour-force to nearly industrial centres and in the socioeconomic transformation of pure peasants into "amphibian" worker-peasants.

The third largest type of migration flows are the i n t e r - r u - r a l flows, to which the related MM flows can also be added with good justification. A considerable proportion of inter-rural flows consists of migrations because of marriage (in the case when one of the partners moves into another registration district). Some of these migrations may, however, also represent local urbanization. Since all migration of peasants to small local centers, which are not of such size to qualify district where they are located the as "urban" or "mixed", are here also referred to as inter-rural migrations.

The fourth type of migrations-flows in order of magnitude is represented by u r b a n - r u r a l flows, to which the migration flows of the UM and MR types may also be added if a broader outlook is adopted. The migration flows of these broad group take place under various conditions. First, the migrations from larger urban centers to the rural-urban fringe zones are of this type. Second, migrations which follow spatial decentralization of economic activities. Such migration process of de-urbanization can be also an expression and a consequence of the surpluses of labour-force in larger urban settlements which had become redundant and have returned back to

- the countryside. Finally, the urban-rural and associated migration processes also take place if retired people feel desire to settle in quiet non-urban or semi-urban ("mixed") environment.
4. Some specific features, which are manifested in the rural-urban structure of migration flows at separate migration levels and some peculiar characteristics of the inter-regional directions of particular types of rural-urban migration flows, are analysed more in detail in the Sloven text of the Report.

Deveto poglavje

SELEKTIVNA SELEKTIVNOST

V S E B I N A

Stran

Deveto poglavje: "Selitvena selektivnost"		
9.1	Pojem in metoda	1
9.2	Vidi selektivnosti	2
9.3	Selektivnost po starosti	2
Slika 9.1		
Legenda k sliki 9.1		
	Selitvena selektivnost SR Slovenije 1961	3
<u>Tabela 9.1</u> - Migracijska selektivnost po starosti		4
9.4	Selektivnost po spolu	7
<u>Tabela 9.2</u> - Migracijska selektivnost po spolu		8
<u>Tabela 9.2a</u> - Migracijska selektivnost po spolu priselitve - odselitve		9
9.5	Selektivnost po stopnji izobrazbe - pregled za vso Slovenijo	10
<u>Tabela 9.3</u> - Migracijska selektivnost po stopnji izobrazbe		12
9.6	Selektivnost po stopnji izobrazbe - pregled po regijah	14
	Povzetek	18
The Selectivity of Migrations (Summary)		

Stran

Dejstvo poglavje: "Slovenska selektivnost"

1	9.1	Pojem in metoda
2	9.2	Vidi selektivnosti
3	9.3	Selektivnost po stopnji
		9.3.1
		Legenda k slikam 9.3.1
3		Slovenska selektivnost po stopnji 1961
4		Tabela 9.1 - Matematična selektivnost po stopnji
7	9.4	Selektivnost po spolu
8		Tabela 9.2 - Matematična selektivnost po spolu
		Tabela 9.2a - Matematična selektivnost po spolu
9		priselitve - obolevitve
	9.5	Selektivnost po stopnji izobrazbe - pregled za
10		vse slovenske
		Tabela 9.3 - Matematična selektivnost po stopnji
12		izobrazbe
	9.6	Selektivnost po stopnji izobrazbe - pregled po
14		regijah
16		Povzetek

The Selectivity of Migration (Summary)

Deveto poglavje

S E L I T V E N A S E L E K T I V N O S T

9.1. POJEM IN METODA. Pod selitveno selektivnostjo razumemo okolnost, da so določene prebivalstvene skupine podvržene v večji meri, druge pa v manjši meri selitvam. Za ugotavljanje in merjenje selektivnosti obstojita dve elementarni metodi, ki vodita v ostalem do istih številčnih rezultatov.

Po prvi metodi primerjamo strukturni odstotek določene "specifične" prebivalstvene skupine, za katero domnevamo, da je v posebni meri podvržena selitvam, v celokupnem prebivalstvu z ustreznim strukturnim deležem iste specifične skupine med selilci. Če označijo s P in M celokupno prebivalstvo odnosno vse migrante v tem prebivalstvu, ter s P_S in M_S posebno skupino med vsem prebivalstvom (recimo žensko prebivalstvo) odnosno med migranti (migranti-žene), potem gre pri tej metodi za primerjavo odnosov:

$$\frac{M_S}{M} \quad \text{in} \quad \frac{P_S}{P}$$

Če je levi kvocient večji od desnega, to se pravi, če je proporc žena med migranti večji od proporca žena med vsem prebivalstvom, to pomeni, da je žensko prebivalstvo v večji meri podvrženo selitvam, da je močneje selitveno mobilno.

Po drugi metodi izračunavamo specifično selitveno mero z vidika določene lastnosti (obeležja) ter jo primerjamo s splošno selitveno mero odnosno s specifičnimi merami posameznih vidov obeležja katerega mobilnost izučujemo. Specifična mera "ženske" selitvenosti je selitvena mera, računana za "specifično" (v tem primeru žensko) prebivalstveno skupino. Gre torej za primerjavo:

$$\frac{M_S}{P_S} \quad \text{z} \quad \frac{M}{P}$$

Če je M_S/P_S večje od M/P , to se pravi (če vzamemo gornji primer), če je število ženskih migrantov na 1000 ženskega prebivalstva večje od števila vsch migrantov na 1000 celokupnega prebivalstva, potem je tudi to znak, da je mobilnost ženskega prebivalstva večja od splošne (in s tem seveda tudi moške) mobilnosti.

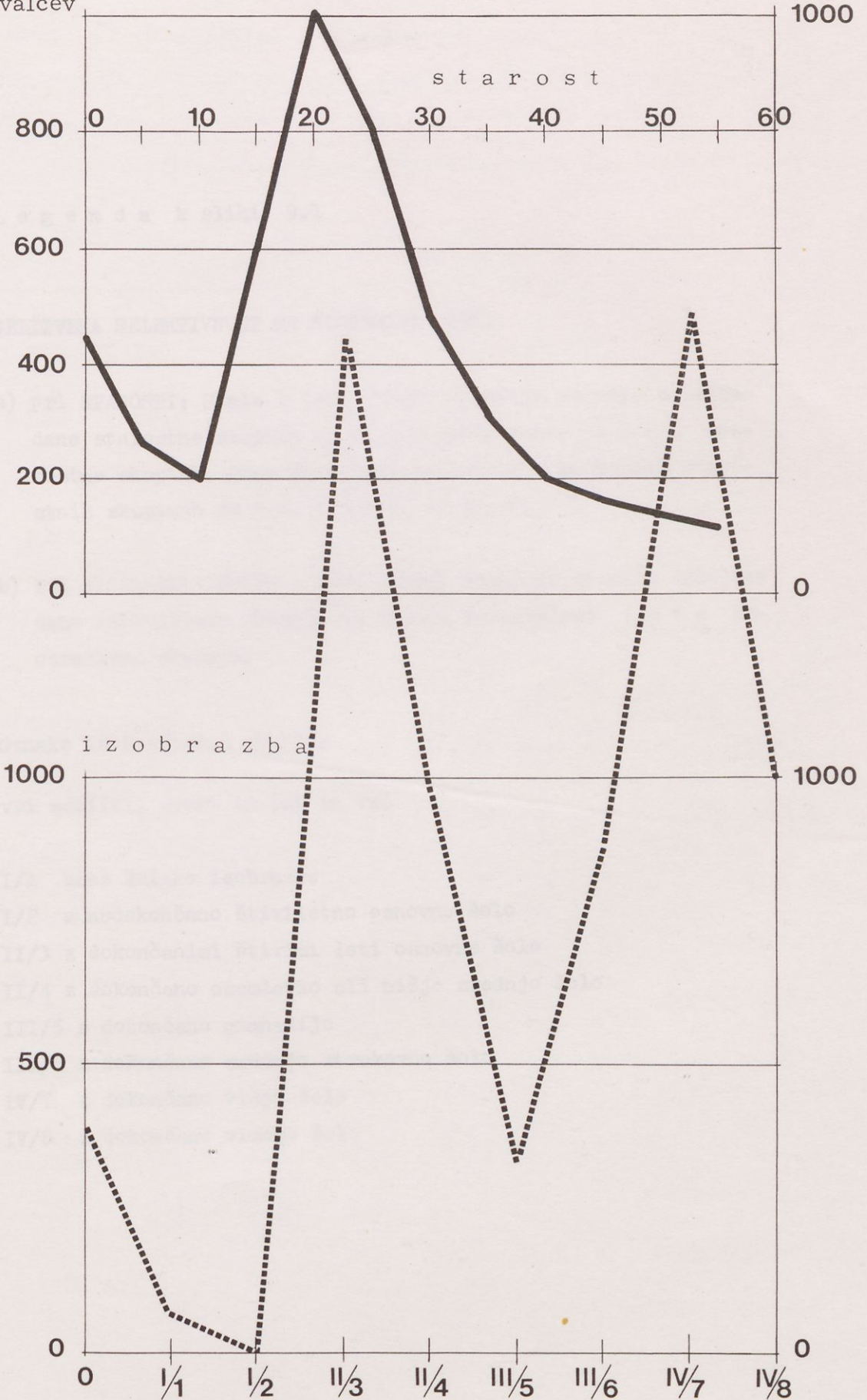
$$\frac{M_S}{M} : \frac{P_S}{P} = \frac{M_S}{P_S} : \frac{M}{P}$$

9.2 VIDI SELEKTIVNOSTI. Pri raziskavi selitvene selektivnosti na podlagi našega materiala smo se omejili na leto 1961 (to je leto popisa prebivalstva, glede katerega poznamo osnovne strukture, ki jih potrebujemo za izračun selektivnostnih mobilitetnih indikatorjev) ter na vse osnovne znake, po katerih se vodi naša selitvena statistika, to so spol, starost, aktivnost, poklici in stopnja izobrazbe. V tem poglavju se omejujemo na prikaz in sumarno analizo po regijah, pri čemer smo vendar izpustili selektivnost po aktivnosti in poklicih, ker zadevne strukture za celokupno prebivalstvo po popisu 1961 še niso bile objavljene po občinah, tako da nismo bili v stanju izračunati občinskih in regijskih indikatorjev selektivnosti po teh dveh znakih.

9.3 SELEKTIVNOST PO STAROSTI. Starostno-specifične migracijske mere so dane v tabeli 9.1 po regijah ter grafično prikazane za vso Slovenijo v sliki 9.1.

SELITVENA SELEKTIVNOST SR SLOVENIJE 1961
 (legendo glej na posebnem listu)

na 10.000
 prebivalcev

Legend a k sliki 9.1

SELITVENA SELEKTIVNOST SR SLOVENIJE 1961.

- a) pri STAROSTI: Skala z leve strani označuje število selilcev dane starostne skupine na 10.000 prebivalcev i s t e starostne skupine. Starostne skupine tečejo v petletnih starostnih skupinah od 0-4, 5-9 itd. do 55-59.
- b) Pri IZOBRAZBI: Skala z leve strani označuje število selilcev dane izobrazbene stopnje na 10.000 prebivalcev i s t e izobrazbene stopnje.

Oznake izobrazbenih skupin:

0: vsi selilci, stari 10 let in več

- I/1 brez šolske izobrazbe
- I/2 z nedokončano štiriletno osnovno šolo
- II/3 z dokončanimi štirimi leti osnovne šole
- II/4 z dokončano osemletko ali nižjo srednjo šolo
- III/5 z dokončano gimnazijo
- III/6 z dokončano srednjo strokovno šolo
- IV/7 z dokončano višjo šolo
- IV/8 z dokončano visoko šolo

Tabela 9.1

MIGRACIJSKA SELEKTIVNOST PO STAROSTI

Starostno-specifične migracijske mere. Število migrantov dane starostne skupine na 10.000 prebivalcev iste starostne skupine. Po regijah. Leto 1961

Prva številka se nanaša na priselitve, druga na odselitve.

REGIJA	Skupaj	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29
A. KOPER	474 379	484 416	374 286	304 223	657 509	1195 885	748 627
B. POSTOJNA	253 278	418 439	226 271	107 140	342 396	630 651	712 701
C. NOVA GORICA	251 251	337 330	195 186	133 139	328 313	635 686	568 577
D. JESENICE	323 313	400 407	233 250	133 155	485 397	910 700	593 589
E. KRANJ	372 339	407 387	260 219	176 132	439 418	886 762	774 712
F _o LJUBLJANA-MESTO	629 545	660 657	435 364	342 285	978 678	1478 1232	1135 1078
F _x Ljubljana OST.	298 298	317 332	159 194	111 115	515 487	795 842	641 647
G. KOČEVJE	248 273	247 291	176 256	93 111	325 405	676 637	606 522
H. NOVO MESTO	296 379	332 344	193 204	117 155	423 711	807 1198	697 851
J. KRŠKO	355 406	542 426	208 248	155 225	619 835	1006 1227	828 841
K. TRBOVLJE	315 305	370 321	204 180	160 175	632 532	813 754	564 580
L _o CELJE-MESTO	601 485	633 486	403 325	303 266	1008 769	1573 1229	1120 886
L _x CELJE OST.	404 404	462 506	266 316	203 240	703 826	1021 1277	863 978
M. RAVNE	527 542	632 671	369 377	279 265	709 687	1225 1292	1001 1007
N _o MARIBOR-MESTO	635 570	678 615	411 372	314 271	1181 995	1802 1567	1123 1053
N _x MARIBOR OST.	374 457	475 537	299 328	213 223	573 879	987 1289	750 894
O. MURSKA SOBOTA	267 315	410 432	220 249	125 165	415 590	832 1079	657 734
SLOVENIJA	436 436	459 459	272 272	192 192	608 608	1028 1028	787 787

Tabela 9.1 (nadalj.)

REGIJA	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59
A. KOPER	598 513	413 330	317 254	191 210	192 165	150 131
B. POSTOJNA	386 429	239 311	167 179	105 102	61 78	62 81
C. NOVA GORICA	352 365	264 275	152 132	124 101	90 80	93 75
D. JESENICE	381 419	214 269	180 180	110 175	115 129	124 135
E. KRANJ	541 474	315 314	192 192	140 138	94 109	105 114
F _o LJUBLJANA	808 711	615 536	440 393	394 280	304 224	209 185
F _x LJUBLJANA	342 353	249 246	167 193	110 114	116 103	81 71
G. KOČEVJE	299 347	187 296	107 78	89 124	47 64	97 110
H. NOVO MESTO	396 457	285 310	186 235	105 137	100 83	56 62
J. KRŠKO	434 535	273 331	158 193	150 155	137 135	107 111
K. TRBOVLJE	364 353	265 239	181 155	166 174	79 107	57 107
L _o CELJE	684 525	438 365	352 346	245 225	190 171	215 183
L. CELJE OST.	490 577	287 367	275 306	178 189	166 176	154 159
M. RAVNE	578 652	342 346	391 402	222 213	189 189	176 171
N. MARIBOR-MESTO	628 583	462 425	340 324	255 246	223 219	231 196
N _x MARIBOR OST.	435 490	243 275	209 229	136 167	132 151	132 174
O. MURSKA SOBOTA	352 403	213 243	162 183	83 81	80 93	84 91
SLOVENIJA	475	306	234	165	136	125

UGOTOVITEV:

- 1) Starost je močno selektivna lastnost migracije. Tabela in zlasti grafična slika krivulje koeficientov kaže, da diferencialna starostna migracija izredno močno niha.
- 2) Pri vseh regijah se ponavlja tipična slika: primeroma visok migracijski diferencialni starostni koeficient v prvem petletju (0-4); zatem njegov pad, ko doseže minimum v starostni skupini 10-14 let; dvig do maksimuma v petletni starostni skupini 20-24; zopet padec, in sicer močan, tako da s starostjo 40-45 doseže nivo, kot ga je kazal v prvem minimumu 10-14 let; na koncu znižanje pod tem nivojem do 55-59 let (za višja leta ni podatkov).

Osnovno dejstvo, da je mobilnost v letih začenjajoče odraslosti višja od preje in kasneje, je bila pogosto opazovana in ga potrjujejo tudi naše številke. Razlog je očitno v tem, da se konča obvezno šolanje s 14 leti, tako da dovršen del mladine teh let stopa v poklic in s tem v zvezi pogostoje menja stalno bivališče, seleč se v bivališče dela odn. poklica. Da se mobilnost še dviga in doseže svoj maksimum z 20-24 leti, si moremo razlagati s tem, da del mladine še nadaljuje s šolanjem v strokovnih šolah (in to vedno večji del), in da stopa v delovna razmerja in s tem zvezano pogostejšo menjavo stalnega bivališča okoli 20. leta. K temu pride verjetno še okolnost, da je prvi poklic odn. delovno mesto spočetka često dosti mobilno, kratkotrajno, poizkusno, pa zato tudi pride do menjave in s tem do povečane prostome mobilnosti.

Relativno visoka mobilnost otrok do 4 let je očitno v zvezi z mobilnostjo njihovih staršev.

- 3) Primerjava močno urbaniziranih podregij (Ljubljanska, celjska, mariborska urbana) z ostalim, neurbanim delom teh regij kaže, da je mobilnost doraščajoče mladine (20-24 let) v urbaniziranih območjih posebno visoka, vsekakor višja kot v neintenzivno urbaniziranih. Razlaga je v tem, da so visoko urbanizirana območja (Ljubljana, Celje, Maribor) obenem središča višjega, strokovnega ter visokega šolstva, pa zato še prav posebej pritegujejo k sebi mladino ter jo po končanem pouku odn. izobrazbi zopet vračajo; vsekakor povzroča ta dvojni, sprva atraktivni zatem repulzivni impulsi zelo povečano mobilnost.
- 4) Dočim poteka specifična starostna migracijska mobilnost priselitev pri nekaterih regijah zelo tesno z ono odselitvijo (Kočevje, Postojna, Nova Gorica, Ravne, Ljubljana-ostala), se kažejo pri regijah v tem pogledu razlike. Te razlike gredo v dve smeri. Pri enih regijah je odselitvena mobilnost v vseh starostnih skupinah, zlasti pa pri maksimumu, dosti višja od priselitvene (Novo mesto, Brežice-Krško, Celje-okolica ter Maribor-okolica in Murska Sobota), pri drugih močno prevladuje mobilnost priselitev (Koper, Celje-mesto, Ljubljana-mesto). Prvoimenjene regije predstavljajo obenem najmočnejše odselitvene predele, drugo omenjene glavna priselitvena središča. Razlika v starostno-

specifičnih koeficientih bi kazala na to, da intenzivna migracija, pa naj gre za priseljevanje ali pa za odseljevanje, posebej zajema, in to v stopnjevani meri, mladino. Zato se tudi ni čuditi, če se javlja pojačana mobilnost mladine tako pri močnih priselitvenih kot odselitvenih regijah, saj gre za medsebojno povezan pojav. Pri regijah, ki kažejo manj intenzivno migracijsko mobilnost, zato tudi ta razlika ni posebej poudarjena.

9.4. SELEKTIVNOST PO SPOIU. Rezultati so podani v tabeli 9.2. Poleg specifičnih selekcijskih mer posebej za moško in posebej za žensko prebivalstvo, so v zadnjem stolpcu izračunani selitveno-specifični indeksi; kvocientni spolnega odnosa med migranti napram spolnemu odnosu pri celokupnem prebivalstvu - kot indikator spolnega odnosa je vzeto število žensk na 100 moških (med migranti in v celokupnem prebivalstvu). Da bi olajšali primerjavo spolne selektivnosti po regijah, smo v tab. 9.2a razvrstili vse regije po velikosti spolno-selitvenih indeksov, in to posebej za priselitve in posebej za odselitve.

Tabela 9.2

MIGRACIJSKA SELEKTIVNOST PO SPOLU

Specifične migracijske mere za moško in žensko prebivalstvo

Vrednosti v prvi vrstici se tičejo priselitev, vrednosti v drugi vrstici pa odselitev

REGIJA	(1) Moški	(2) Ženske	100 $\frac{\text{Indeks kol. (2)}{\text{kol. (1)}}$
A. KOPER	638	654	102
	378	381	101
B. POSTOJNA	305	302	99
	262	293	112
C. NOVA GORICA	265	290	109
	237	263	111
D. JESENICE	380	358	94
	316	310	98
E. KRANJ	405	403	100
	320	355	111
F. LJUBLJANA-MESTO	670	703	105
	525	563	107
F _x LJUBLJANA-OST.	309	335	108
	279	329	118
G. KOČEVJE	293	287	98
	281	266	95
H. NOVO MESTO	329	349	106
	322	338	105
J. BREŽICE-KRŠKO	393	441	112
	384	427	111
K. TRBOVLJE	344	342	99
	313	296	95
L _o CELJE-MESTO	679	616	91
	503	466	93
L. CELJE-OSTALO	417	438	105
	451	489	108
M. RAVNE	580	526	91
	556	527	95
N _o MARIBOR-MESTO	680	688	101
	565	575	102
N _x MARIBOR-OSTALO	402	390	97
	441	471	107
O. MURSKA SOBOTA	285	299	105
	301	335	111
SLOVENIJA	434	437	101

Tabela 9.2a

MIGRACIJSKA SELEKTIVNOST PO SPOLU

Ranžirna vrsta regij po velikosti indeksov migracijske selektivnosti po spolu. Indeksi iz Tabele 9.2

P r i s e l i t v e

rang	regija	indeksi
1	Krško-Brežice	112
2	Nova Gorica	109
3	Ljubljana-ostalo	108
4	Novo mesto	106
5-7	Celje-ostalo	105
5-7	Ljubljana-Mesto	105
5-7	Murska Sobota	105
8	Koper	102
9	Maribor-Mesto	101
10-12	Kranj	100
10-12	Postojna	100
10-12	Trbovlje	100
13	Kočevje	98
14	Maribor-ost.	97
15	Jesenice	94
16-17	Celje-mesto	91
16-17	Ravne	91
	SLOVENIJA	101

O d s e l i t v e

rang	regija	indeksi
1	Ljubljana-ostalo	118
2	Postojna	112
3-6	Krško-Brežice	111
3-6	Kranj	111
3-6	Murska Sobota	111
7-9	Celje ostalo	108
7-9	Maribor-ostalo	107
7-9	Ljubljana-mesto	107
3-6	Nova Gorica	111
10	Novo mesto	105
11	Maribor-mesto	102
12	Koper	101
13	Jesenice	98
14-16	Kočevje	95
14-16	Ravne	95
14-16	Trbovlje	95
17	Celje-mesto	93
	SLOVENIJA	101

UGOTOVITEV:

- 1) Ugotoviti moramo nekoliko večjo selitveno mobilnost ženskega napram moškemu prebivalstvu, kar je presenetljivo - čeprav je razlika majhna. Kot bomo videli pod 2), izraža nekoliko večjo mobilnost ženskega prebivalstva samo povpreček za vso Slovenijo, ki krije bistvene razlike, ki obstoje po regijah in ki so posledica razlik v povpreševanju po moški odnosno ženski delovni sili po regijah. Na končno prevago vseslovenskega indikatorja v smeri večje ženske mobilnosti je utegnila vplivati kot splošni faktor okolnost, da se poročene žene pogosteje priselijo v kraj delovnega mesta moža, kot pa obratno.
- 2) Varijacije po regijah kažejo, da je večja ženska priselitvena mobilnost prav posebej poudarjena v prvih sedmih regijah, med katerimi so pomembni terciarni centri, pri katerih je povpraševanje po ženski delovni sili prirodno v ospredju. K temu je upoštevati še verjetni vpliv na žensko delovno silo orientirane lahke industrije, ki je locirana v teh regijah. Z druge strani pa je obstoj težke industrije in rudnikov v trboveljski, jeseniški in ravenski regiji nedvomno doprinesel k temu, da se kaže v teh regijah večja moška selitvena selektivnost.
- 3) Spolna selektivnost pri odselitvah poteka nasplošno po regijah podobno kot pri priselitvah, vendar z nekaterimi očitimi izjemami, kjer so razlike v spolno-selitvenih koeficientih med priselitvami in odselitvami posebno velike. Značilno je, da gredo vse razlike v isto smer in še povečujejo večjo selektivnost ženskega prebivalstva. Pri vseh regijah, kjer se te posebno velike razlike javljajo (to so nemestni del ljubljanske in mariborske regije, postojnska in soboška regija), gre za odselitvene tokove, ki so, kot bomo videli v devetem poglavju, močno orientirani v velike urbane terciarno strukturirane centre Ljubljana, Maribor, Koper in Murska Sobota. Odtod po našem mnenju tako velik poudarek na večji ženski mobilnosti.

9.5. SELEKTIVNOST PO STOENJI IZOBRAZBE. PREGLED ZA VSO SLOVENIJO.

Diferencialne selektivne mere po izobrazbi za vso Slovenijo so dane v tabeli 9.3 in grafično prikazane v sl. 9.1.

Vsi migranti so razdeljeni na osem skupin, ki jih moramo zopet strniti v štiri večje kategorije. Prva zajema prvi dve skupini: gre za osebe, ki so ostale dejansko ali povsem brez vsake šolske izobrazbe ali pa brez dokončane štiriletne osnovne šole.

Druga kategorija vključuje skupini 3 in 4, to so osebe z dokončano najnižjo možno formalno izobrazbo, to so štiri leta osnovne šole odnosno osemletka ali pa neka druga nižja strokovna šola.

Tretja kategorija s skupinama 5 in 6 se nanaša na osebe s srednjo izobrazbo, ki je lahko usmerjena ali v splošno smer (končana gimnazija) ali pa v strokovno smer (končana srednja strokovna šola).

Zadnja kategorija zajema osebe z višjo in visoko (fakultetno) izobrazbo.

Če se ozremo najprej na situacijo z vidika vse Slovenije, lahko napravimo naslednjo

UGOTOVITEV:

- 1) Izredno nizka je mobilnost prve izobrazbene kategorije, in to v obeh njenih skupinah. Gre v glavnem za starejše prebivalstvo, ki nima niti najnižje izobrazbe; povpraševanje po tej vrsti delovne sile je iz obeh razlogov zelo majhno. Razumljiva je izredno nizka selitvena mobilnost te kategorije. V ostalem ta kategorija prebivalstva ni številčno pomembna.
- 2) Zelo mobilna je skupina 3 iz druge kategorije; gre za nekvalificirano delovno silo, ki predstavlja številčno najmočnejši del delavcev.
- 3) Zelo nizko mobilne so osebe, ki so dokončale gimnazijo; to bo posledica dejstva, da hodijo v gimnazije pretežno otroci meščanov, ki že živijo v mestih; gimnazijo pa se tudi trudijo, da dobe po maturi v istem ali bližnjem mestu zaposlitev.
- 4) Približno na enaki stopnji mobilnosti so osebe z dokončano osemletko ali pa dokončano tehnično strokovno izobrazbo (pa naj gre za nižjo ali pa srednjo strokovno izobrazbo) in osebe s fakultetno izobrazbo. Njihova mobilnost je vsekakor nadpovprečna. Za vse te osebe, ki so sicer na zelo različnih izobrazbenih stopnjah, je značilno (če izznamemo one z dokončano osemletko), da posedujejo določeno, specifično strokovno izobrazbo, ki so si jo lahko pridobile zvečine samo izven svojega rodnega mesta, pa tudi povpraševanje po tej vrsti delovne sile je zelo razprostranjeno in ni koncentrirano prostorno samo na enem mestu. Odtod po našem mnenju primeroma visoka njihova mobilnost. Podobno velja tudi za izjemno visoko mobilnost oseb z dokončano višjo šolo.

Tabela 9.3

MIGRACIJSKA SELEKTIVNOST PO STOPNJI IZOBRAZBE

Število priseljenih - odseljenih določene stopnje izobrazbe na 10.000 prebivalcev dane stopnje izobrazbe. Stanje 1961. Prva številka se nanaša na priselitve, druga na odselitve.

REGIJA	Skupaj ^{+))}	Brez šole	Nedokon. osn. šola	Osnovna (4 leta)	Nižja srednja
A. KOPER	484 391	63 56	32 27	2860 2340	1625 1300
B. POSTOJNA	241 263	56 54	6 8	1639 1680	860 1072
C. NOVA GORICA	242 250	72 78	7 7	1288 1294	987 1068
D. JESENICE	324 312	39 64	9 12	1036 903	491 516
E. KRANJ	381 348	69 48	24 20	1280 1246	738 635
F _o LJUBLJANA-MESTO	645 551	152 137	28 26	1737 1470	809 636
F _x LJUBLJANA-OST.	312 320	48 43	16 16	977 1127	813 675
G. KOČEVJE	262 274	48 66	85 85	586 628	854 870
H. NOVO MESTO	304 403	5 6	14 16	1029 1356	734 1117
J. TRBOVLJE	366 423	77 97	19 23	1116 1220	889 1178
K. KRŠKO	320 334	57 61	14 13	957 961	389 425
L _o CELJE-MESTO	637 504	103 110	27 23	2937 2320	1054 835
L _x CELJE-OSTALO	366 445	61 72	21 23	1826 2106	792 1152
M. RAVNE	535 542	89 73	28 28	4346 4207	845 975
N _o MARIBOR-MESTO	648 589	161 155	26 24	3475 3199	819 668
N _x MARIBOR-OSTALO	373 465	141 104	24 23	2377 3017	819 1154
O. MURSKA SOBOTA	260 319	65 93	23 15	394 523	1408 1585
SLOVENIJA	395	77	23	1719	964

+) Prebivalstvo staro 10. let in več.

Tabela 9.3 (nadaljev.)

REGIJA	Gimnazija	Srednja strok. šola	Višja	Visoka
A. KOPER	1072	1088	1471	1214
	515	851	1082	1195
B. POSTOJNA	430	722	481	677
	430	750	923	811
C. NOVA GORICA	660	738	529	1111
	640	775	894	1025
D. JESENICE	491	455	731	1089
	740	530	1869	1144
E. KRANJ	775	862	655	1209
	346	814	1413	947
F _o LJUBLJANA_MESTO	115	664	3542	574
	178	626	3063	600
F _x LJUBLJANA-OST.	378	794	2167	988
	346	802	1473	733
G. KOČEVJE	73	845	1647	1012
	-	783	1764	886
H. NOVO MESTO	71	1018	2368	1000
	143	1137	2456	1095
J. TRBOVLJE	-	873	1422	1330
	157	1139	1506	1451
K. KRŠKO	31	608	1196	688
	221	730	1538	1100
L _o CELJE-MESTO	702	794	90	884
	463	495	870	619
L _x CELJE-OST.	704	804	838	749
	704	1069	1610	987
M. RAVNE	-	997	2149	1267
	110	1306	2149	1643
N _o MARIBOR-MESTO	18	795	2552	799
	103	734	2395	587
N _x MARIBOR-OST.	26	1246	2748	761
	159	1348	3206	793
O. MURSKA SOBOTA	23	1217	4677	1131
	188	1296	4274	1162
SLOVENIJA	326	874	1813	978

9.6 SELEKTIVNOST PO STOPNJI IZOBRAZBE - PREGLED PO REGIJAH. Da bi ugotovili morebitne posebnosti v prostorski varijaciji izobrazbene selektivnosti po regijah, bo koristno, če opazujemo mere selektivnosti iz tabele 9.3 po štirih večjih kategorijah in če za vsako kategorijo preuredimo mere v nekaj večjih velikostnih skupin (z intervalom od 100 prodecimila).

a) Prva kategorija:

Regije (uporabljammo naše kratice) se takole razvrščajo v velikostne kategorije z vidika selekcijskih mer za osebe brez šole ali z nedokončano osnovno šolo:

Velikostne kategorije v prodecimilih selek. selitvenih mer	Brez šole	Z nedokončano osnovno šolo
0 - 99	vse regije z izjemo No Fo Lo H	
100 - 199	N _o F _o L _o H	

UGOTOVITEV: Kot vidimo, je karakteristična pri vseh regijah splošna tendenca, ki smo jo ugotovili za vso Slovenijo: gre povsod za najmanj mobilno prebivalstvo. Treba je ponoviti, da je ta selitvena skupina pri nas malo pomembna, ker je prebivalstva brez vsake izobrazbe primeroma zelo malo.

b) Druga kategorija:

Velikostna distribucija regij te kategorije izgleda takole:

Velikostno kategorije (prodecimili)	Dokončana osemletka	Dokončana nižja strokovna šola
300 - 399	O	K
400 - 499	-	D
500 - 599	G	-
700 - 799	-	L
800 - 909	-	H
		B F _o in F
		G J M N _o

Velikostne kategorije (p ^o decimili)	Dokončana osemletka	Dokončana nižja strokovna šola
900 - 999	F K	C (SELOVEN.)
1000 - 1099	D H	L _o
1100 - 1199	J	-
1200 - 1299	C E	-
1400 - 1499	-	-
1600 - 1699	B	A
1700 - 1799	F _o (SLOV.)	-
1800 - 1899	L	-
preko 2000	A L _o M N _o N	-

UGOTOVITEV: Glavni priselitveni tokovi, ki se zlivajo v središča naših velikih regij (Ljubljana, Maribor, Celje in Koper) so sestavljeni iz nekvalificirane delovne sile z edino dokončano osemletko. Zato kaže ta izobrazbena stopnja zelo visoko selitveno mobilnost. Izjemi sta v tem pogledu Murska Sobota in Kočevje, kjer je priselitvena mobilnost te nizkoizobrazbene kategorije majhna. To, kar ti regiji, ki sta v glavnem izvoznici delovne sile, potrebujeta, to niso nekvalificirani ljudje, ampak višja in visoka izobražena strokovna delovna sila. Zato bomo tudi videli, da je priselitvena mobilnost prav teh visokoizobrazbenih kategorij pri Kočevju in Murski Soboti zelo visoka.

c) Tretja kategorija:

Dokončana gimnazija in srednja strokovna šola

Velikostni razredi	Dokončana gimnazija	Srednja strok.šola
0 - 99	G H K N _o N O	-
100 - 199	F _o	-
300 - 399	F (SLOVENIJA)	-
400 - 499	B D	D
600 - 699	C	F _o K
700 - 799	E L _o L	B C F L _o N _o
800 - 899	-	(SLOV.) E G J L

Velikostni razredi	Dokončana gimnazija	Srednja strok.šola
900 - 999	-	M
1000 - 1099	-	A M
1200 - 1299	-	N O

UGOTOVITEV: Tendenca, ki smo jo kot splošno ugotovili za vso Slovenijo, da so osebe z dokončano gimnazijo primeroma zelo nemobilne, velja kot vidino tudi za vse regije. Izjema je le koprška regija s svojo visoko mobilnostjo oseb z gimnazijsko izobrazbo. Kaj bi moglo biti temu vzrok, je brez podrobnejše analize težko ugotoviti.

Drugačna je situacija po regijah glede oseb s srednjo strokovno izobrazbo. Visoka selektivnost izobrazbene stopnje se kaže pri večini regij. Izjemi sta jeseniška regija navzdol pa mariborska in soboška navzgor. Jeseniška regija kaže izjemno nizko mobilnost oseb s srednjo strokovno izobrazbo med priseljenci, mursko-soboška in mariborska pa izjemno visoko. Ti dejstvi samo zabeležimo, ne bi jih mogli pojasniti.

d) Četrta kategorija

Velikostne kategorije	Višja izobrazba	Visoka izobrazba
0 - 99	L ₀	-
400 - 499	B	-
500 - 599	C	F ₀
600 - 699	E	B K
700 - 799	D	L N ₀ N
800 - 899	L	L ₀
900 - 999	-	F (SIOV.)
1000 - 1099	-	C D G H
1100 - 1199	K	O
1200 - 1299	-	A E M
1300 - 1399	-	J

Velikostni razredi	Dokončana gimnazija	Srednja strok.šola
1400 - 1499	A J	-
1600 - 1699	G	-
1800 - 1899	M (SLOV.)	-
preko 2000	F _o F H N M N _o O	-

UGOTOVITEV: Regionalna distribucija zelo visoke selektivnosti oseb z višjo izobrazbo, ki velja kot splošna tendenca, kaže svoje pomembne izjeme pri celjski, postojnski, novogoriški, jeseniški in kranjski regiji. Ker gre pri tej izobrazbeni stopnji za primeroma manjšo, in v dosedanjih razmerah preje izjemno skupino, si moremo razlagati omenjene posebnosti v prostorski distribuciji verjetno najenostavneje s tem, da se v teh regijah ni pokazala specifična potreba po tej vrsti strokovnjakov.

Pri prostorski distribuciji mer visokošolske selektivnosti pade v oči posebno nizka mera v Ljubljani: po našem mnenju se to pojasnjuje s tem, da je Ljubljana naše edino univerzitetno središče. Potreba po visoko kvalificirani delovni sili se krije takorekoč na licu mesta, tako da visoko kvalificiranih strokovnjakov ni treba posebej "uvažati". Seveda pa takšna situacija kaže obenem na enostransko, deformirano prostorsko strukturo študentov naše univerze; njihov prevladujoči del je doma v Ljubljani.

Povzetek devetega poglavja

SELITVENA SELEKTIVNOST

1. V tem poglavju se raziskuje selitvena selektivnost po starosti, po spolu in po stopnji izobrazbe. Ker so občine premajhne enote, je za prostorske vidike selektivnosti vzeta razčlenitev Slovenije po standardnih regijah.
2. S t a r o s t je močno selektivna lastnost selitev. Tabela 8.1 in slika 8.1 kažeta, da specifične mere selitev po starostnih skupinah izredno močno nihajo; so primeroma visoke v prvem petletju od 0 do 4 let, za tem močno padejo ter dosežejo svoj prvi minimum v starostni skupini 10 do 14 let; zatem dvig do maksimuma v starostni skupini 20 do 24 let; močan padec, tako da s starostno skupino 40 do 45 let dosežejo nivo, kot so ga kazale v prvem minimumu starostne skupine 10 do 14 let; in še nadaljne znižanje pod tem nivojem v starostni skupini 55 do 59 let.
3. Relativno visoka mobilnost otrok do 4 leta starosti je očitno v zvezi z mobilnostjo njihovih staršev. Osnovno dejstvo, pogosto opazovano, da mobilnost v dobi začenjajoče odraslosti močno narašča, ima svoj razlog v dejstvu, da se konča obvezno šolanje s 14 leti, tako da dovršen del mladine v teh letih stopa v poklic in s tem v zvezi češče menja svoje stalno bivališče, seleč se v bivališče dela odnosno poklica. Da se mobilnost še dviga in doseže svoj maksimum z 20 do 24 leti, si moremo razlagati s tem, da del mladine nadaljuje s šolanjem in da stopa v še manj ustaljena delovna razmerja in pogostejšo menjavo delovnega mesta in s tem tudi svojega stalnega bivališča tja do 24 leta starosti. Čim starejši je človek, tem redkeje je nagnjen, da menja i svoj poklic i svoje stalno bivališče, zato tudi mera mobilnosti s starostjo konstantno pada.
4. Primerjava po regijah kaže, da je mobilnost doraščajoče mladine v urbaniziranih regijah posebno visoka, kar se razlaga s tem, da so ta območja obenem središča posebnega strokovnega, in pa višjega in

visokega šolstva, pa zato še prav posebej pritegujejo k sebi mladino ter jo po končanem šolanju zopet vračajo odnosno odbijajo v njihova prejšnja stalna bivališča oziroma na nova delovna mesta.

5. Razlike med priselitveno in odselitveno starostno mobilnostjo (predvsem v starostni skupini okoli maksimuma) v okviru iste regije se javlja v močnejši meri pri regijah, ki so izrazito odselitvene odnosno priselitvene ter je razlog za to iskati nedvomno v tej okolnosti.
6. Razlika v mobilnosti po s p o l u, to je med moško in žensko mobilnostjo, ki je v slovenskem povprečju zelo majhna z rahlim prevladovanjem ženske mobilnosti, je zelo močno poudarjena po posameznih regijah ter je posledica razlik v povpraševanju in s tem tudi mobilnosti po specifično moški odnosno po specifično ženski delovni sili. Višjo žensko mobilnost kažejo regije, v katerih so locirani pomembni terciarni centri in lahka industrija, dočim prevladuje moška mobilnost v regijah, kjer je locirano rudarstvo in težka industrija. Na prevago ženske mobilnosti v slovenskem povprečju je utegnila doprinesti tudi okolnost, da se žene ob poroki pogosteje priselijo v kraj delovnega mesta moža, kot pa obratno.
7. Selitvena selektivnost p o s t o p n j i i z o b r a z b e kaže izredno nizko mobilnost brez najmanjše šolske izobrazbe (to je brez šolske izobrazbe sploh, odnosno z nedokončano štiriletno osnovno šolo). Gre za starejše in staro, v ostalem maloštevilno prebivalstvo in je v njihovi starosti in s tem zvezani splošni nizki mobilnosti starega prebivalstva iskati razlog za nizko mobilnost te izobrazbene kategorije prebivalstva.

Sicer kaže selitvena mobilnost po stopnji izobrazbe dva vrha. Prvi vrh leži pri prebivalstvu z dokončanimi štirimi leti osnovne šole; gre za nekvalificirano delovno silo, mladih in srednjih let, ki sicer pred-

stavlja številčno najmočnejši del vseh selivcev. Zelo visoka mobilnost oseb z višjo izobrazbo (drugi vrh) ima iste splošne vzroke kot visoka mobilnost oseb s fakultetno izobrazbo in z dokončano srednjo tehnično izobrazbo. Gre za osebe, ki posedujejo specifično izobrazbo na različnih nivojih, povpraševanje po osebah takšnega profila pa je dosti splošno in prostorsko razprostranjeno, tako da je prisililo osebe, ki so se potegovale in sprejele delovna mesta te izobrazbene vrste, da se preselijo iz svojega poprejšnjega stalnega bivališča v nova bivališča delovnega mesta. Da se dviga mobilnost oseb z višjo izobrazbo še posebej nad mobilnostjo celotne obravnavane izobrazbene kategorije, je verjetno razlog v tem, da gre za poseben, ob času popisa še zelo redki tip višjih šol in za številčno primeroma majhno populacijo, ki je podvržena v posebni meri delovanju slučajnih faktorjev.

V tekstu se podrobneje analizirajo razlike, ki se javljajo pri mobilnosti posameznih izobrazbenih skupinah po regijah.

Chapter IX.

The Selectivity of Migrations

(Summary)

1. In this section of the Report the selectivity of migrations is examined with regard to age, sex and educational levels of the migrants. Because the communes are too small units, the spatial aspect of the selectivity was analyzed in the framework of the standard regions into which Slovenia was subdivided.
2. The age is one of the very strong selective characteristics of migrations. It is evident from table 8.1 and in figure 8.2 that the specific rates of migration by age groups are extremely variable. They are, on the whole, comparatively high in the first group (0-4 years age group) but show then a steep decline with the first minimum in the 10-14 years age group, which is further followed by a rise to the maximum in the 20-24 years age group and by another decline which - in the 40-45 years age group - reaches the level of the first minimum and falls even beyond that in the 55-59 years age group.
3. The comparatively high mobility of children of less than five years is obviously related to the mobility of their parents. The basic and often observed fact that the mobility rises quickly in the adolescence age may be explained by the circumstances in which teenagers live. The obligatory school-age ends in the 14th years and a good deal of young people enter then some profession and consequently more often change their places of residence migrating to new places of work. The continued rise of mobility to the maximum in the 20 - 24 years age group may be explained by another circumstance. A certain proportion of young people continues with educational training or starts with first, less permanent jobs which also means frequent changes of jobs and, consequently, of the places of residence all the time until they reach 24 years. The older the people are the less they are inclined to change their jobs and their places of residence and the rate of mobility, therefore, also shows a constant decline.

4. The comparison by regions reveals that the mobility of adolescent youth is especially high in the urbanized regions, which may be explained by the fact that such regions, at the same time, are focal areas of specialized and, in particular, of higher education. They exercise an outstandingly strong attraction on the young people but after the schooling the flow is reversed and directed back to the places of their former permanent residence viz. to places of their new employment.
5. The differences in mobility by age with regard to out - migrations and in-migrations - which are most marked in that group close to the maximum - within the same region are greater in those regions that are either areas of explicit out-migration or of explicit in-migration. The reasons must, therefore, be sought in this circumstance.
6. Differences in mobility by s e x i.e. in the male and female mobility - which in the average for Slovenia are very small and slightly biased in favour of female mobility - are very marked if the situation is examined by particular regions. They are the consequence of the differentiated demand for either specific male or for specific female labour-force. Higher female mobility is observed in the regions where more important centres of the tertiary employment or light industries are located, while male mobility is predominant in the mining and heavy industries regions. Another circumstance also may play a certain role in pushing the balance, in the average for Slovenia, in favour of female mobility. The fact is, namely, that newly married women more often move to the place of employment of their husbands than the other way round.
7. The selectivity of migrations by the level of education is characterized by an extremely low mobility for those with no education at all (viz. for those not passing even the fourth grade of the primary school). This concerns a small part of the older and old population only and the reasons for the low mobility in this education category

are related also to general low mobility of older people.

Two peaks of high mobility by the level of education can otherwise be identified. The first peak is associated with the population just passing the fourth grade level of the primary schooling; this category is represented by unqualified labour-force, young or middle-aged, which also represents numerically the strongest contingent of all migrants.

The second peak of very high mobility is associated with the people with higher levels of education (in particular, with the group with higher education but also with full university education and with secondary technical education. The reasons for high mobility of these groups are the same. In all cases they refer to people with specific education at different levels and the demand for people of such a profile is rather wide-spread what made people with qualifications referred to above, when they were looking for suitable jobs, to move from their former places of permanent residence to new places of work. The fact that the mobility of people in the category of the specific type of the higher level of education was above that for the whole group of "higher education" is probably to be attributed to the specific type of the so called "higher schools" which was still rare during the observation period, and to small population in that category which is strongly influenced by random factors.

The differences by regions in the mobility of groups with particular levels of education are dealt with more in detail in the Slovene text of the Report.

00000482490

